

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عنوان دوره : (شغلی تخصصی)

بازآموزی قوانین و مقررات محیط زیست (نهادهای و فرآیندهای قانونگذاری)

هدف دوره :

تقویت بنیه علمی و عملی کارشناسان حقوقی و مدیران سازمان در زمینه قوانین و مقررات

سرفصل مطالب

دوره اول:

- بررسی و تحلیل قوانین و مقررات محیط زیست
- ضرورت ها و پیش زمینه های تغییر و تحولات قوانین و سیاست های محیط زیست

دوره دوم :

- ساختار مجلس شورای اسلامی
- ساختار دولت
- مکانیسم های تدوین و تصویب طرح و لایحه در دولت و مجلس
- تعیین نیازهای حقوقی و نحوه تهیه پیش نویس لایحه در سازمان
- جایگاه امور مجلس سازمان در تعامل با مراجع قانونگذاری

شرایط فراگیران : کارشناسان - مدیر میانی و پایه ستادی و استانی

زمان دوره : ۳۲ ساعت

نحوه اجرا : غیر حضوری (مجازی)

ظرفیت دوره : ۱۰۰ نفر

تاریخ اجرا : خرداد ۱۳۹۴

تدوین و گردآوری : عین اله گل پیر

دفتر پیشنهاد دهنده : دفتر حقوقی و امور مجلس

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	مقدمه
۵	کلیات
۶	فصل اول: بررسی و تحلیل قوانین و مقررات محیط زیست
۶	گفتار اول: سیر تاریخی قوانین و مقررات مربوط به حفاظت از محیط زیست
۹	گفتار دوم: رژیم حقوقی مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست
۱۰	بخش اول: مناطق مندرج در بند (ب) ماده ۳ قانون شکار و صید
۱۱	بخش دوم: مناطق موضوع بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
۱۴	گفتار سوم: وظایف سازمان حفاظت محیط زیست
۱۴	بخش اول: ساختار و تشکیلات سازمان حفاظت محیط زیست
۱۸	بخش دوم: وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط
۲۰	وظایف و اختیارات فنی و تخصصی:
۲۲	وظایف و اختیارات اجرایی (قضایی) سازمان
۲۳	الف) اقداماتی که مأمورین سازمان از جهت شاکی خصوصی انجام می دهند
۲۳	ب) اقداماتی که مأمورین سازمان از باب ضابط قضایی انجام می دهند
۲۴	بخش سوم: ضابطین قضایی سازمان حفاظت محیط زیست
۲۶	فصل دوم: ضرورت ها و پیش زمینه های تغییر و تحولات قوانین و سیاست های محیط زیست
۲۷	گفتار اول: ساختار مجلس شورای اسلامی
۲۹	بخش اول: مراحل انتخابات مجلس
۳۰	بخش دوم: نظارت بر انتخابات مجلس:
۳۱	بخش سوم: ترکیب قوه مقننه:
۳۱	هیئت رئیسه:
۳۱	کمیسیون ها:
۳۳	بخش چهارم: وظایف نظارتی مجلس:

مقدمه

باتوجه به اینکه امر محیط زیست در سالهای اخیر به امری مهم و ضروری برای همه کشورهای دنیا تبدیل شده و تهدیدات محیط زیستی زندگی همه موجودات و بشر را در معرض خطر جدی قرار داده بررسی قوانین و مقررات محیط زیستی کشور و آشنایی با سازوکارهای موجود و تلاش برای حفظ وضع موجود و بالابردن سطح بهداشت و ملزومات زیستی جامعه اهمیتی بیش از پیش یافته است. تا اندازه ای که همه مسئولان مملکتی و تشکلهای مردمی را به واکنش های عملی واداشته و حتی اخیراً موجب ایراد بیانات صریح مقام معظم رهبری مورخ ۹۳/۱۲/۱۶ در مورد ضرورت توجه به مقوله محیط زیست و اولویت مسائل مربوط به حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی کشور بر سایر امور مورخ شده است که ضمن تأکید بر ضرورت و اهمیت مسایل مربوط به سلامت و محیط زیست کشور همه دستگاه های اجرایی را ملزم به توجه و رعایت مقررات و ضوابط محیط زیستی و حفظ جنگلها و منابع طبیعی به عنوان ضروری ترین شاخصه های محیط زیست جامعه نموده است. بنابراین در مطالب آتی تلاش می کنیم تا با بررسی مواد کلیدی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست به عنوان اصلی ترین منبع قانونی محیط زیستی مخاطبین گرانقدر را با شمای کلی سازمان حفاظت محیط زیست و ساختار و تشکیلات آن به همراه شرح کلیات قوانین و مقررات مورد عمل سازمان و وظایف و مأموریتهای آن آشنا سازیم.

پیش از ورود به مباحث اصلی لازم به ذکر است که با وجود اینکه امر محیط زیست از جمله قوانین و مسایل دیرینه کشور تلقی می شود و از موکدات دینی و آیینی ایران زمین محسوب می شود، و علارغم اینکه از نخستین مسایلی است که در کشور به صورت قوانین و مقررات مدون مورد عنایت قانون گذار ایران قرار گرفته اما با کمال تأسف به عنوان اولین و اصلی ترین قربانی برنامه های توسعه ای کشور بوده و مورد بی توجهی و کم لطفی شدید طرح های عمرانی و برنامه های توسعه ای قرار گرفته است و این سیاستهای کوتاه بینانه موجب عدم آشنایی صحیح جامعه از موقعیت، حوزه نفوذ و صلاحیت های قانونی، ساختار و تشکیلات سازمان محیط زیست شده است و به نظر می رسد بنا به یک سری سیاستهای توسعه ای کوتاه مدت مبادی مسئول امر محیط زیست و به خصوص خود سازمان محیط زیست از نظر قانون گذار دور مانده یا در بسیاری از موارد به عنوان مانع و آسیب در طرح های عمرانی و برنامه های توسعه ای کنار گذاشته شده است. به نظر می رسد این آخرین فرصتهای افکار عمومی برای شناسایی ظرفیتهای واقعی قانونی سازمان حفاظت محیط زیست برای نجات محیط زیست و منابع ملی کشور از منظر حاکمیتی آن باشد.

امیدوارم با ارائه بزاعت ناچیز خود از مباحث محیط زیستی بتوانم گامی کوچک در راستای بهبود وضع محیط زیست کشور برداشته و به آشنایی اذهان عمومی با نحوه تعامل با سازمان حفاظت محیط زیست، جهت بهسازی حقوق شهروندی و ارتقاء سطح محیط زیست و سلامت عمومی کمک کرده باشم ... و لله عاقبت الامور

عین اله گل پیر ۹۴/۷/۱۳

اصل پنجاهم قانون اساسی

در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسلهای بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیتهای اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.

مسائل حقوقی محیط زیست در یک نگاه

کلیات:

اگرچه مباحث مربوط به امر محیط زیست بطور اخص در مورخه ۱۳۳۵/۱۲/۴ با تشکیل کانون شکار ایران مطرح شده و سپس در ۱۳۵۹/۳/۲۸ با تدوین قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و تأسیس شورایی عالی محیط زیست و ایجاد سازمان حفاظت محیط زیست بطور عام در مرکز توجه قانون گذار ایران قرار گرفت اما شاکله اساسی آن را میبایست در مفاد مترقی اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی جستجو نمود. با رویکرد مطروحه در اصل ۵۰ قانون اساسی امر حفاظت از محیط زیست یک وظیفه عمومی تلقی گردیده و با همه شئون اجتماع گره خورده است. لذا نه تنها همه دستگاه های اجرایی بلکه آحاد جامعه مکلف به حفاظت از محیط زیست کشور می باشند. لذا در مطالب آتی با طرح دو مبحث شمای کلی قوانین مورد عمل سازمان حفاظت محیط زیست را بیان خواهیم کرد

۱- بررسی و تحلیل قوانین و مقررات محیط زیست

۲- ضرورت ها و پیش زمینه های تغییر و تحولات قوانین و سیاست های محیط زیست

فصل اول: بررسی و تحلیل قوانین و مقررات محیط زیست

گفتار اول : سیر تاریخی قوانین و مقررات مربوط به حفاظت از محیط زیست:

بررسی و تحلیل قوانین و مقررات محیط زیست نیاز مند به باز خوانی سیر تاریخی تشکیل سازمان حفاظت محیط زیست و روند تدوین و ترقی قوانین و مقررات مورد عمل سازمان می باشد چراکه این تغییرات و تحولات بسته به نیاز روز جامعه همگام و با پیشرفت و توسعه کشور صورت گرفته و همواره پیوند معنا داری با نوع نگرش قانونگذار ایران داشته است و لذا اگرچه اولین قدمهای قانون گذار ایران در امر حفاظت از محیط زیست را می توان در مواد ۱۷۹ و ۱۸۲ قانون مدنی یافت اما همانطور که در مقدمه این فصل بیان شد با تصویب قانون شکار در سال ۱۳۳۵ و تشکیل کانون شکار ایران امر محیط زیست بطور خاص در اذهان عمومی و دکترین حقوق کشور ایران مطرح شد و مشتمل بود بر **مدیریت شکار و صید و حفظ نسل وحوش و زیستگاه های طبیعی آنها** . با این رویکرد حفاظت از محیط زیست از حفظ و ارتقاء گونه های قابل شکار و صید و جلوگیری از تخریب عرصه های ملی و زیستگاه های جانوران فراتر نمی رفت .

از قانون شکار و صید

ماده ۱ - برای حفظ و حمایت و تکثیر حیوانات قابل شکار و صید سازمان شکاربانی و نظارت بر صید تشکیل می‌شود. سازمان مزبور دارای شخصیت حقوقی بوده و زیر نظر شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید است.

ماده ۲ - رییس شورای عالی به فرمان همایونی منصوب می‌شود و اعضای آن عبارتند از وزیر کشاورزی، وزیر کشور، وزیر دارایی، وزیر جنگ و شش نفر دیگر از اشخاص ذیصلاحیت به پیشنهاد ریاست شورا با فرمان همایونی برای مدت چهار سال منصوب می‌شوند. عضویت شورا افتخاری است.

این رویه بعداً با تدوین آیین نامه اجرایی قانون شکار مشتمل بر چهار فصل و ۵۷ ماده در سال ۱۳۳۶ و متعاقباً در ۱۳۳۸ با بازبینی و ارتقاء به ۶۲ ماده تعقیب شده و نهایتاً با تصویب قانون شکار و صید بتاريخ ۱۳۴۶/۳/۱۶ به اوج خود رسیده است بر این اساس حدود اختیارات شورای عالی شکاربانی بنا به ماده ۳ قانون شکار و صید شامل موارد زیر می‌شود

- تعیین محدودیتها و ممنوعیت های زمانی و مکانی شکار و صید و حدود پارکهای ملی و مناطق حفاظت شده و قرقهای اختصاصی - تعیین انواع اسلحه و وسایل ممنوع شکار و صید -
- تعیین انواع جانوران وحشی و حمایت شده و حفاظت شده و در معرض خطر انقراض و جانوران زیانکار - تعیین بهای جانوران از لحاظ مطالبه ضرر و زیان می شد

وظایف سازمان نیز در ماده ۶ قانون یاد شده منحصر به اجرای مصوبات شورای عالی در حدود ماده ۳ همین قانون به شرح زیر تعریف می‌شود:

- تنظیم و اجرای مقررات شکار و صید
- حفظ و نگهداری شکارگاه ها و فضای حیاتی جانوران وحشی و حمایت شده
- فراهم آوردن زمینه های تکثیر و پرورش جانوران وحشی
- کوشش در اصلاح نژاد گونه ها
- بررسی و تحقیق علمی در باره جانوران
- تنظیم برنامه های آموزشی جهت تنویر افکار عمومی
- نهایتاً ایجاد پارکهای ملی و مناطق حفاظت شده و موزه های حیوانشناسی تشویق اشخاص به تأسیس باغ های وحش و ..

لذا می توان از قانون شکار و صید به عنوان اولین رژیم حقوقی جامع حاکم بر محیط زیست کشور یاد نمود که علاوه بر دو منطقه شکار ممنوع و قرق های اختصاصی شامل حفاظت زیستگاه های جانوران (پارکهای ملی و مناطق حفاظت شده) نیز می شده و در خلال مواد ۱۰ تا ۲۲ سعی در جرم انگاری رفتار های مخرب محیط زیست نموده است.

شایان ذکر است اصطلاحات زیست محیطی بکار رفته در قانون شکار و صید از قبیل پارکهای ملی و مناطق حفاظت شده مندرج در بند ب ماده ۳ و بند چ ماده ۶ دارای تعاریف جامع مندرج در قانون حفاظت و بهسازی نمی باشد و تأسیسات حقوقی یاد شده را با توجه به کلیات قانون شکار و صید و مفاد آیین نامه اجرایی آن می بایست تعریف نمود.

بسیار بدیهی بود که ساختاری به این کوچکی نمی توانست پاسخگوی اقتضائات کشوری در حال توسعه باشد لذا با رویارویی جامعه با مباحث پیچیده تر زیست محیطی قانون گذار ایران ناگزیر به ایجاد ساختاری جامعتر از سازمان شکار بانی و نظارت بر صید بوده است پس از تصویب قانون تجدید تشکیلات و تعیین وظایف سازمانهای وزارت کشاورزی و نابع طبیعی و انحلال وزارت منابع طبیعی مصوب ۱۳۵۰/۱۱/۱۲ با تصویب قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست در تاریخ ۱۳۵۳/۳/۲۸ تاحدودی به این نقیصه پوشش داده تمامی جوانب زیستی بشر را در سیطره مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست تعریف نموده است

می توان از قانون شکار و صید به عنوان اولین رژیم حقوقی جامع حاکم بر محیط زیست کشور یاد نمود

براین اساس وظایف شورایعالی شکاربانی عیناً به شورایعالی محیط زیست سپرده شده و علاوه بر آن وفق مفاد ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مشتمل بر تعیین مناطق چهار گانه تحت مدیریت سازمان و صدور هر گونه پروانه اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی در مناطق یاد شده به انضمام تعیین مدت اعتبار و بهای پروانه های شکار و صید (موضوع ماده ۸) و موافقت با اعطای جایزه به اشخاص نیز گردیده است

از قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست

ماده ۱- حفاظت و بهبود بهسازی محیط زیست و پیشگیری و ممانعت از هر نوع آلودگی و هراقدام مخربی که موجب برهم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست می شود، همچنین کلیه امور مربوط به جانوران وحشی و آبریان آب های داخلی از وظایف سازمان حفاظت محیط زیست است .

سازمان حفاظت محیط زیست که در این قانون ، سازمان نامیده می شود وابسته به ریاست جمهوری و دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است و زیر نظر شورای عالی حفاظت محیط زیست انجام وظیفه می کند.

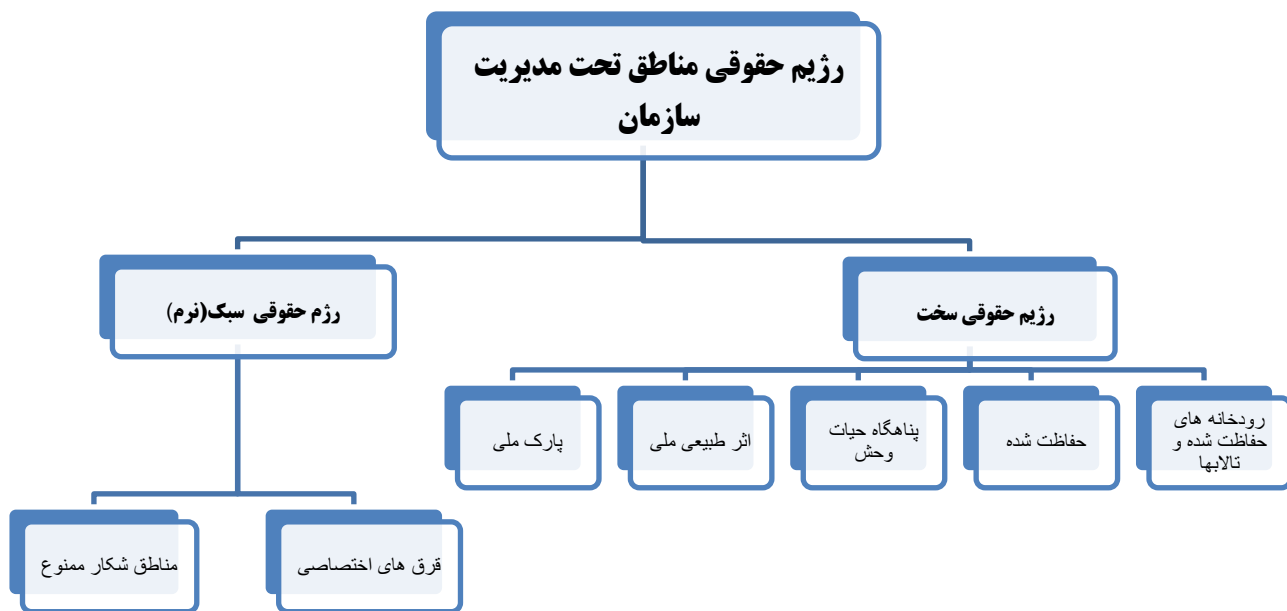

همچنین وظایف سازمان شکار بانی با تشکیل سازمان حفاظت محیط زیست به نحو محسوسی علاوه بر وظایف و اختیارات گذشته به انجام دادن تحقیقات و بررسی های علمی و اقتصادی در زمینه های حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی هوا و برهم خوردن تعادل محیط زیست . پیشنهاد ضوابط به منظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی آب ، هوا، خاک ، پخش فضولات اعم از زباله ها و مواد زاید کارخانجات - هرگونه اقدام به منظور بهبود و بهسازی محیط زیست ترقی یافت و به این نحو محیط زیست به تمامی شئون زندگی بشری اعم از محیط زیست طبیعی و محیط انسانی و واحدهای تولیدی ، صنعتی و خدماتی تسری یافت

با توجه به مقتضیات زمانی تصویب قانون شکار و صید و قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، ضوابط و مقررات حاکم بر مناطق تحت مدیریت سازمان نیز دچار تحولات جدی شده اند . با وصف اینکه قانون شکار و صید بیشتر سعی در اعمال مدیریت و ایجاد محدودیت بر شکار و صید گونه ها داشته مناطق تعریف شده در آن نیز با ضوابط آسانتری همراه بوده است اما این رویکر با تصویب قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ضوابط سختگیرانه ای بر مناطق تحت مدیریت سازمان حاکم شده است. بر این اساس می توان مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست را به دو دسته عمده تقسیم نمود

گفتار دوم: رژیم حقوقی مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست:

منظور از رژیم حقوقی مناطق تحت مدیریت سلسله ضوابط و مقرراتی است که به حکم قانون و به محض ارتقاء سطح حفاظتی مناطق بر اراضی داخل مناطق تحت مدیریت حاکم می شود . این سلسله ضوابط و مقررات بسته به مورد در مناطق شکار ممنوع که به موجب مصوبه سازمان محیط زیست و درج در روزنامه رسمی به اطلاع عموم مس رسد و منطقه پارک ملی که از حساس ترین مناطق تحت مدیریت سازمان تلقی می شود و با تصویب شورای عالی محیط زیست و درج در آگهی رسمی ارزش و اعتبار قانون به خود می گیرد، تفاوت های زیادی دارد که در مطالب آتی سعی در باز شناسی این مناطق و کلیات رژیم حقوقی که بر آنها حاکم است خواهیم داشت.

بخش اول : مناطق مندرج در بند (ب) ماده ۳ قانون شکار و صید که شامل موارد زیر است

مناطق شکار ممنوع:

بنا به قسمت نخست بند ب ماده ۳ قانون شکار و صید تحت عنوان محدودیت زمانی و مکانی شکار و صید، سازمان مبادرت به تعیین محدوده ای به عنوان شکار ممنوع می نماید که با عنایت به صراحت قانون صرفاً موجب محدودیت و ممنوعیت در شکار یا صید برای زمان و مکان معین می باشد.

باید گفت که با توجه به رژیم حقوقی مناطق مندرج در قانون شکار و صید و مقتضای بند قانونی یاد شده این ممنوعیتها و محدودیتها نمی تواند شامل سایر فعالیتهای (تولیدی صنعتی و خدماتی) اشخاص باشد.

قرق های اختصاصی :

با عنایت به مفاد ماده ۹ آیین نامه اجرایی قانون شکار و صید، قرق اختصاصی به محدوده ای از جنگل و مرتع و آب و آب بندان و کوهستان و زمین های بایر یا دایر اطلاق می شود که امتیاز شکار و صید در آن محدوده، با رعایت حقوق اشخاص و مقررات مربوط به حفظ و تکثیر و بهره برداری از حیوانات قابل شکار و صید پس از موافقت

مقامات صلاحیتدار وزارت منابع طبیعی از طرف سازمان حفاظت محیط‌زیست برای مدت معین به اشخاص حقوقی یا حقیقی واگذار می‌گردد.

با توجه به اینکه رویکرد اصلی مناطق دوگانه فوق حفظ و تکثیر و پرورش گونه‌های قابل شکار و صید است لذا رژیم حقوقی حاکم بر این مناطق نیز با رویکرد نه چندان سخت‌گیرانه بوده و مانع ورود و خروج و فعالیت‌های سازگار مردم نمی‌شود و صرفاً از شکار و صید و اقدامات و فعالیت‌های مخاطره‌آمیز برای موجودیت گونه‌های هدف جلوگیری می‌نماید که می‌توان بر آن رژیم حقوقی سبک نام نهاد.

از قانون شکار و صید

ماده ۳ - شورای عالی دارای وظایف و اختیارات زیر است:

الف - تصویب بودجه و مقررات استخدامی سازمان.

ب - تعیین محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های زمانی و مکانی شکار و صید و حدود پارک‌های وحش و مناطق حفاظت شده و قرق‌های اختصاصی.

پ - تعیین انواع اسلحه و وسائل ممنوع شکار و صید.

ت - تعیین انواع حیوانات قابل شکار و صید و حیوانات حمایت شده و جانوران زیان‌کار.

ث - تعیین انواع پروانه‌ها و مدت اعتبار هر یک.

ج - تعیین بهای پروانه‌های شکار و صید که بر حسب نوع و منطقه از سیصد ریال کمتر و از سی هزار ریال بیشتر نخواهد بود بر حسب نوع و منطقه شکار و صید.

چ - تعیین بهای حیوانات قابل شکار و صید از لحاظ مطالبه ضرر و زی

گفتار دوم: مناطق موضوع بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست که شامل موارد زیر است

- **پارک ملی:** وفق ماده ۲ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - پارک ملی به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می‌شود که نمایانگر نمونه‌های برجسته‌ای از مظاهر طبیعی ایران باشد و به منظور حفظ همیشگی وضع زندگی و طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنی‌ها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

- **آثار طبیعی ملی:** وفق ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی - آثار طبیعی ملی عبارت از پدیده های نمونه و نادر گیاهی یا حیوانی یا اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیات ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال یادگار تاریخی می باشد که با منظور داشتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار می گیرد.
- **پناهگاه حیات وحش:** وفق ماده ۴ قانون حفاظت و بهسازی - پناهگاه حیات وحش به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیسه طبیعی و اراضی جنگلی دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که دارای زیستگاه های طبیعی نمونه و شرایط اقلیمی خاص برای جانوران وحشی بوده و به منظور حفظ و یا احیاء این زیستگاه ها تحت حفاظت قرار می گیرد.
- **منطقه حفاظت شده:** وفق ماده ۵ قانون حفاظت و بهسازی - منطقه حفاظت شده به محدوده ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و یا احیاء رستنی ها وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می گیرد.

به این مناطق می بایست رودخانه های حفاظت شده و تالابهای موضوع ماده ۱۶ قانون حفاظت و بهسازی را نیز

افزود

مناطق فوق بسته به اهمیت آن علاوه بر جلوگیری از اقدامات و فعالیتهای مخاطره آمیز برای حیات گونه ها، موجب جلوگیری از فعالیتهای تولیدی صنعتی و گاه معدنی افراد بود و حتی عبور و مرور اشخاص را نیز با محدودیت مواجه می نماید به این رویه می توان رژیم حقوقی سخت نام نهاد .

فصل دوم از آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست:

مقررات مربوط به پارک های ملی ، آثار طبیعی ملی ، پناهگاه حیات وحش و مناطق حفاظت شده

ماده ۶ - هرگونه پیشنهاد برای تعیین مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست به پیشنهاد سازمان و با رعایت شرایط ذیل صورت می گیرد:

الف - مشخص نمودن حدود دقیق منطقه مورد نظر و ارایه نقشه آن در مقیاس مناسب .

ب - توجیه پیشنهاد و تطبیق وضع طبیعی منطقه پیشنهادی با تعاریف مربوط به هر منطقه .

ماده ۷ - تیراندازی و شکار در پارک های ملی ممنوع است . در موارد استثنایی که مقتضیات حفظ نسل جانوران وحشی ایجاب نماید سازمان می تواند توسط مأمورین خود بر حسب مورد اقدامات لازم معمول دارد.

تبصره - شکار قوچ و میش در جزیره کبودان (قیون داغی) واقع در پارک ملی دریاچه ارومیه از ممنوعیت مقرر در این ماده مستثنی است .

ماده ۸ - تعلیف احشام و قطع اشجار و تجاوز و تخریب محیط زیست بوته کنی و به طور کلی هر عملی که موجب از بین رفتن رستنی ها و تغییر اکوسیستم باشد در پارک های ملی و آثار طبیعی ملی ممنوع است . در موارد ضروری به منظور حفظ حیات جنگل و بهسازی پارک های ملی و آثار طبیعی ملی یا مطالعات علمی و زمین شناسی مجاز بر حسب مورد با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع توسط سازمان جنگل ها و مراتع کشور و یا سازمان حفاظت محیط زیست و یا مؤسسات و یا شخص ذی ربط اقدام خواهد شد.

تبصره - احشام وارد شده در پارک های ملی و آثار طبیعی ملی توسط مأمورین سازمان از این مناطق اخراج و مسول مربوط طبق مقررات تحت تعقیب قرار خواهد گرفت .

ماده ۹ - تجدید یا تمدید پروانه های اکتشاف و بهره برداری صادره برای معادن واقع در پارک های ملی و آثار طبیعی ملی ممنوع می باشد.

ماده ۱۰ - ورود به مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و عبور از آنها به استثنای جاده های عمومی تابع دستورالعمل سازمان خواهد بود.

ماده ۱۱ - قطع اشجار و بوته کنی و خارزنی و ذغال گیری و تجاوز و تخریب محیط زیست به طور کلی هر عملی که موجب از بین رفتن رستنی ها و تغییر اکوسیستم شود در پناهگاه های حیات وحش و مناطق حفاظت شده که اراضی آن متعلق به دولت باشد بدون اجازه ممنوع است .

تبصره ۱- اجرای طرح های مجاز صنعتی و معدنی در پناهگاه های حیات وحش و مناطق حفاظت شده با رعایت مقررات مربوط از شمول این ماده مستثنی است .

تبصره ۲- تعلیف احشام از لحاظ کمیت و کیفیت در پناهگاه های حیات وحش و مناطق حفاظت شده تابع ضوابطی است که با توافق سازمان جنگل ها و مراتع کشور و سازمان تهیه خواهد شد.

تبصره ۳- ورود و تعلیف احشام بدون پروانه یا زاید بر پروانه در پناهگاه های حیات وحش و مناطق حفاظت شده بر خلاف مقررات موضوع این ماده ممنوع می باشد این گونه احشام توسط مأمورین سازمان از منطقه اخراج و با مسؤول مربوط طبق مقررات عمل خواهد شد.

تبصره ۴- مبادرت به شکار یا صید در پناهگاه های حیات وحش و مناطق و رودخانه های حفاظت شده موکول به تحصیل پروانه ویژه از سازمان می باشد.

از قانون حفاظت و بهسازی

ماده ۳- شورای عالی حفاظت محیط زیست علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای شورای عالی شکاریانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظایف و اختیارات زیر است :

الف - تعیین مناطقی تحت عنوان پارک ملی ، آثار طبیعی ملی ، پناهگاه حیات وحش ، منطقه حفاظت شده و تصویب حدود این مناطق با رعایت نکات زیر:

۱ - مفاد ماده ۲۷ قانون شکار و صید مصوب خرداد ماه ۱۳۴۶ همچنین قوانین و مقررات مربوط به سازمان جنگل ها و مراتع .

۲- کسب موافقت وزیر جهاد سازندگی در مورد مناطقی که با اجازه یا توسط سازمان جنگل ها و مراتع کشور در آنها طرح جنگلداری یا مراتع داری به موقع عمل گذارده شده یا می شود.

۳ - کسب موافقت وزیر معادن و فلزات در مورد مناطقی که طرح های اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی طبق قوانین مربوط اجراء می گردد.

صدور هرگونه پروانه اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی برای مناطقی که تحت عنوان پارک ملی ، آثار طبیعی ملی ، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده تعیین گردیده اند موکول به موافقت شورای عالی محیط زیست می باشد.

تبصره - تعریف مناطق و تعیین ضوابط و مقررات مربوط به مناطق مذکور در این بند به موجب آیین نامه اجرایی این قانون خواهد بود.

ب - تعیین انواع و مدت اعتبار و بهای پروانه های موضوع ماده ۸ این قانون .

ج - موافقت با اعطاء جایزه به اشخاص طبق آیین نامه اجرایی این قانون .

گفتار سوم : وظایف سازمان حفاظت محیط زیست

برای شناخت صحیح وظایف و اختیارات سازمان لازم است بدو با ساختار و تشکیلات سازمان که به خاطر مختصات و شاخصه های ویژه ای که در آینده ذکر خواهد شد منحصر به فرد است، آشنا شویم. چراکه تا ساختار و تشکیلات سازمانی فرد در سازمان تعریف نشده باشد و به عبارتی تا زمانی که جایگاه سازمانی مأمور مشخص نباشد تحلیل نوع وظایف و اختیارات قانونی وی دشوار خواهد بود لذا در ادامه در مباحثی مختصر ساختار و تشکیلات سازمان را به بحث خواهیم گذاشت

از قانون حفاظت و بهسازی

ماده ۲ – ریاست شورای عالی حفاظت محیط زیست با رییس جمهور است و اعضای آن عبارتند از:

وزرای کشاورزی، کشور، صنایع، بهداشت، جهادسازندگی، وزیر مسکن و شهرسازی، درمان و آموزش پزشکی، رییس سازمان حفاظت محیط زیست و رییس سازمان برنامه و بودجه و ۴ نفر از اشخاص ذی صلاح که به پیشنهاد رییس سازمان حفاظت محیط زیست و تصویب رییس جمهور برای مدت ۳ سال منصوب می شوند.

تبصره: در موارد لزوم بر حسب مورد به پیشنهاد رییس سازمان حفاظت محیط زیست و تصویب رییس جمهور از سایر وزراء برای حضور در جلسات شورای عالی دعوت به عمل می آید. وزرایی که بدین نحو به جلسات دعوت می شوند در تصمیم گیری شورا حق رأی دارند.

بخش اول: ساختار و تشکیلات سازمان حفاظت محیط زیست

وفق ماده ۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست سازمان حفاظت محیط زیست وابسته به ریاست جمهوری و دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالیست و زیر نظر شورایعالی حفاظت محیط زیست انجام وظیفه می کند. بنا به مفاد ماده ۵

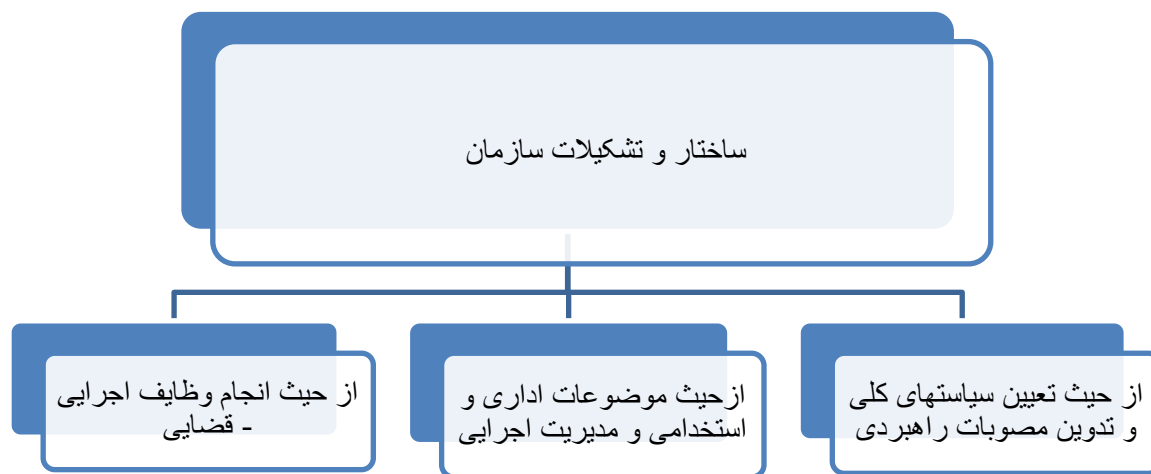
رییس سازمان توسط رئیس جمهور انتخاب و سمت دبیر شورایعالی را نیز بر عهده می گیرد. ماده ۱۸ قانون اخیر الذکر چنین بیان می دارد که سازمان دارای گارد خواهد بود با لباس متحد الشکل و تجهیزات لازم.

با توجه به ساختار بدیع سازمان برای تقسیم صحیح وظایف محوله می بایست شمایی از ساختار و سیستم مدیریت سازمان بدست آورد. لذا از این حیث سازمان با سه نوع تشکیلات مواجه است

۱- بنا به مفاد ماده ۵ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست سازمان از جهت تشکیلات اداری تحت مدیریت معاونت رییس جمهور قرار داشته و بنا به ماده ۷ همان قانون در مورد استثنایی تابع نظر مستقیم رییس جمهور خواهد بود

۲- از جهت سیاستهای کلان و اتخاذ تصمیمات کلی وفق ماده ۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست سازمان در انقیاد مدیریت شورایعالی محیط زیست می باشد. ریاست شورایعالی با رییس جمهور است

۳- از جهت وظایف قانونی و قضایی که به عنوان ضابط قضایی یا مأمورین معتمد موضوع ماده ۶۸۸ ق.م.ا مأمورین و مدیران سازمان حفاظت محیط زیست تحت نظارت رییس حوزه قضایی (دادستان) عمل می نمایند

بنا به مفاد ماده ۲ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، از حیث تعیین سیاستهای کلان سازمان و تدوین مصوبات راهبردی، شورایعالی بالاترین مرجع سازمان تلقی شده و تحت ریاست شخص رئیس جمهور به اعمال نظارت عالی بر اجرای قوانین و مقررات محیط زیستی - تعیین مناطق تحت مدیریت سازمان و اتخاذ تدابیر بایسته در مواجهه با مسائل خاص مبادرت می نماید. عمده این سیاستگذاریها و مسئولیتها در خلال ماده ۳ قانون شکار و صید و ماده ۳ قانون

حفاظت و بهسازی محیط زیست تبیین شده است لذا بندهای قانونی ذیل دو ماده یاد شده وظایف و اختیارات ذاتی و حصری شورای عالی می باشند. ریاست سازمان به عنوان دبیر شورای عالی از سوی رئیس جمهور منصوب می شود از سویی دیگر رئیس سازمان که یکی از معاونان ریاست جمهور می باشد عهده دار مدیریت عالی سازمان محیط زیست و اجرای قوانین و مقررات موضوعه مملکت و مصوبات شورای عالی می باشد و از جهت تشکیلات اداری استخدامی بالاترین مقام سازمان تلقی می شود.

علاوه بر اینکه رئیس جمهور ریاست شورای عالی حفاظت محیط زیست را عهده دار می باشد وفق ماده ۷ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست در مواردی خاص که موانع زیست محیطی اجرای طرح های عمرانی مورد اعتراض وزارتخانه های ذیربط قرار می گیرد نظر ریس جمهور فصل الخطاب می باشد .

علاوه بر جوانب فوق سازمان از باب مطالبه خسارات مربوط به جرایم و اعمال قانون شکار و صید و قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست شاکی یا مدعی خصوصی تلقی می شود(رجوع شود به ماده ۱۴ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و ماده ۱۸ قانون شکار و صید) که پیچیده ترین ماهیت مأمورین سازمان در همین وصف سازمان مستتر است و این پیچیدگی در زمانی به اوج خود می رسد که مأمورین سازمان در انجام وظایفی مربوط به این جنبه از وظایف و اختیارات سازمان به عنوان ضابط قضایی تعیین شده و بخش عمده ای از این مأمورین تحت عنوان محیط بان در زمره نیروهای مسلح اطلاق می شوند.

از قانون حفاظت و بهسازی

ماده ۱۴ – در مورد جرایم مذکور در این قانون سازمان حسب مورد شاکی و یا مدعی خصوصی شناخته می شود.
ماده ۱۵ – مأمورین سازمان که از طرف سازمان مأمور کشف و تعقیب جرائم فوق الذکر می شوند در صورتی که وظایف ضابطین دادگستری را در کلاس مخصوص زیر نظر دادستان عمومی تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای این قانون و قانون شکار و صید در ردیف ضابطین دادگستری محسوب می شوند.
تبصره – در مواردی که سازمان های دیگر به موجب قوانین مربوط مأمور تعقیب جرایم مذکور در این قانون باشند سازمان نظر خود را به آن سازمان ها اعلام خواهد کرد.

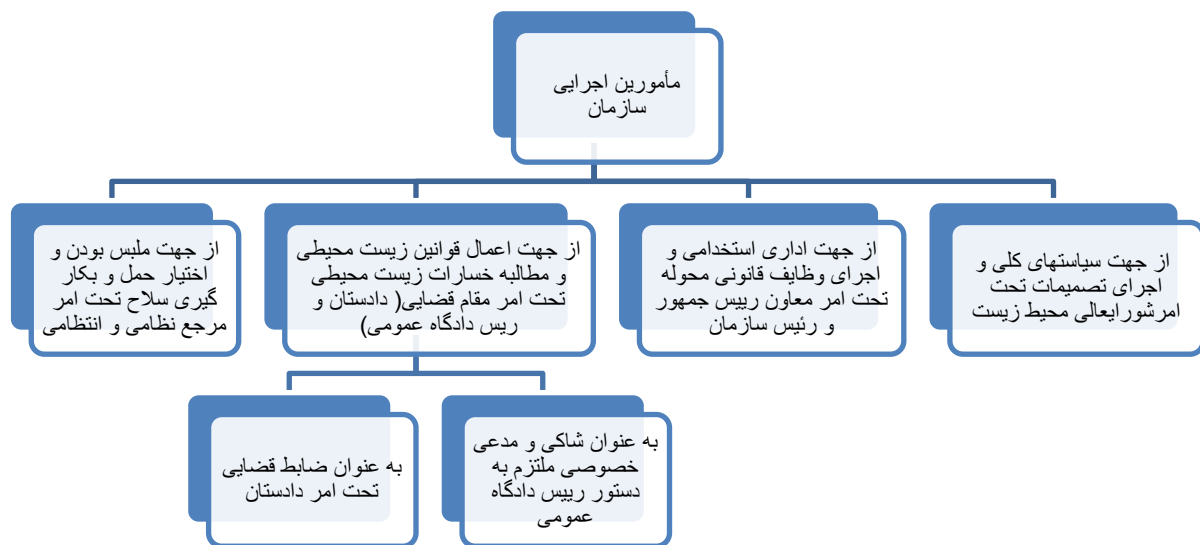
از قانون شکار و صید

ماده ۱۸ - در مورد جرائم مذکور در این قانون سازمان از حیث مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم بر حسب مورد شاکی یا مدعی خصوصی شناخته می‌شود.

ماده ۱۹ - مأمورین شکاربانی که از طرف سازمان شکاربانی مأمور کشف و تعقیب جرائم فوق‌الذکر می‌شوند در صورتی که وظائف ضابطین دادگستری را در کلاس مخصوص زیر نظر دادستان شهرستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای این قانون در ردیف ضابطین دادگستری محسوب می‌شوند

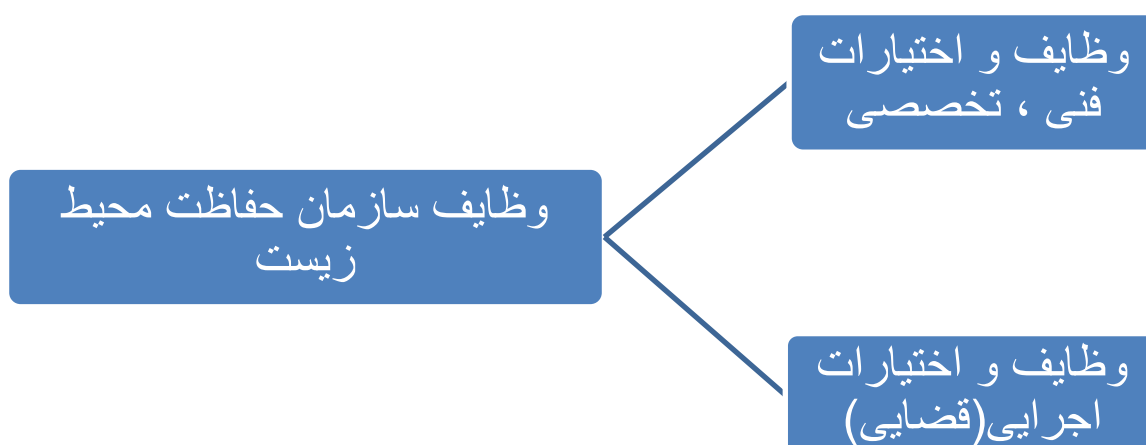
لذا با توجه به جنبه اخیر ضابطین قضایی سازمان علاوه بر اینکه از جهت اجرای سیاستهای کلان و تصمیمات راهبردی سازمان مکلف به اجرای تصمیمات شورایعالی هستند و از جهت اداری استخدامی نیز تحت امر ریاست سازمان قرار دارند، از جهت انجام وظایف مربوط به ضوابط قضایی تحت امر دادستان بوده و از طرفی هم به جهت ملبس بودن و اجازه حمل سلاح تحت امر مرجع نظامی - انتظامی می‌باشند

دقیقاً بخاطر همین ویژگی منحصر به فرد و پیچیده مأمورین سازمان است که مراجع قضایی و مبادی نظارتی دولت در مواجهه با آن دسته از اقدامات سازمان که مورد اعتراض اشخاص دولتی یا خصوصی قرار می‌گیرد دچار سردرگمی شده و معمولاً موفق به اتخاذ تدابیر و تصمیمات کارگشایی نمی‌شوند. کارکنان و مأمورین سازمان ممکن از در یک عمل

و در آن واحد، تحت شعاع دو یا چند سیاست جداگانه و متفاوت از چند مرجع مختلف قرار گیرند و گاهاً به علت همین چندگانگی متحمل آسیبهای شغلی و مسئولیتهای عدیده گردند .

متأسفانه علاوه بر پیچیدگیهای ساختاری سازمان ابهام در قوانین موضوعه و تناقض و تعارض پاره ای از قوانین و مصوبات موجب دامن زدن به این خصیصه سازمان شده و موجب تقلیل جایگاه مأمورین سازمان و کاهش اثر اقدامات و سیاستهای متخذه از سوی سازمان شده است.

بخش دوم: وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط

پیش از ورود به این بحث اشاره به یک نکته ضروریست ، اینکه سازمان حفاظت محیط زیست دارای ماهیت نظارتی بوده و نباید در تحلیل و بررسی وظایف و اختیارات آنرا با سایر دستگاه های اجرایی که مبادرت به تصدیهای موازی با سازمان می نمایند(اعم از نهاد های وابسته به وزارت جهاد کشاورزی) قیاص نمود . بطور کلی بیشتر وظایف و تصدیهای سازمان- که از باب دستگاه اجرایی عهده دار می باشد- بموجب بند (ط) ماده ۸ قانون خدمات کشوری جزء

تصدیهای حاکمیتی دولت می باشد که صرفاً از سوی دولت قابل انجام بوده قابل واگذاری به بخش های خصوصی غیر دولتی نمی باشند. البته بر این اصل استثنائاتی وارد است که بازشایی و مذاقه در آنها در این مقال نمی گنجد.

از قانون مدیریت خدمات کشوری

ماده ۸- امور حاکمیتی: آن دسته از اموری است که تحقق آن موجب اقتدار و حاکمیت کشور است و منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه گردیده و بهره مندی از این نوع خدمات موجب محدودیت برای استفاده دیگران نمی شود.

از قبیل:

الف- سیاستگذاری، برنامه ریزی و نظارت در بخش های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی.

ط- حفظ محیط زیست و حفاظت از منابع طبیعی و میراث فرهنگی

ماده ۲۴- در راستای اجرای احکام این فصل کلیه دستگاه های اجرائی موظفند از تاریخ تصویب این قانون اقدامات ذیل را انجام دهند:

الف - حداکثر شش ماه پس از تصویب این قانون آن دسته از وظایفی که قابل واگذاری به بخش غیر دولتی است را احصاء و با رعایت راهکارهای مطروحه در این فصل نسبت به واگذاری آنها اقدام نمایند. به نحوی که طی هر برنامه بیست درصد از میزان تصدیهای دولت در امور قابل واگذاری کاهش یابد.

ب- تعداد مجوزهای استخدامی مذکور در ماده (۵۱) این قانون به نحوی تعیین گردد که تعداد کارمندان دستگاه های اجرائی که به هر نحو حقوق و مزایا دریافت می کنند و یا طرف قرارداد می باشند هر سال به میزان دو درصد در امور غیر حاکمیتی نسبت به سال قبل کاهش یابد.

ج- حداکثر معادل یک سوم کارمندان که به روشهای بازنشستگی، باز خریدی، استعفاء و سایر موارد از خدمت دستگاه های اجرائی خارج می شوند استخدام نمایند.

تبصره ۱- وظایف حاکمیتی موضوع ماده (۸) این قانون از شمول این ماده مستثنی هستند. ...

وظایف و اختیارات سازمان حفاظت محیط زیست بطور کلی در قانون شکار و صید و قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست تبیین شده اند و برخی از قوانین خاص دیگر از قبیل قانون جلوگیری از آلودگی هوا و قانون توزیع عادلانه آب در راستای همین کلیات وظایفی را به عهده سازمان نهاده اند و می توان آنها تحت دو عنوان وظایف فنی تخصصی و وظایف اجرایی تقسیم نمود.

وظایف و اختیارات فنی و تخصصی:

- تنظیم و اجرای مقررات شکار و صید و پیشنهاد ضوابط به منظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی محیط زیست (اعم از آب و خاک و هوا)
- حفظ و نگهداری شکارگاه ها و فضای حیاتی جانوران وحشی و حمایت شده
- فراهم آوردن زمینه های تکثیر و پرورش جانوران وحشی
- کوشش در اصلاح نژاد گونه ها
- بررسی و تحقیق علمی در باره جانوران و انجام تحقیقات و بررسی های علمب جهت حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی آن
- تنظیم برنامه های آموزشی جهت تنویر افکار عمومی
- ایجاد پارکهای ملی و مناطق حفاظت شده و موزه های حیوانشناسی تشویق اشخاص به تأسیس باغ های وحش و .. و برقراری محدودیت و ممنوعیت زمانی و مکانی شکار و صید
- همکاری با سازمانهای مشابه خارجی و بین المللی در زمینه حفاظت از محیط زیست در حدود معاهدات بین المللی
- و اجرای وظایف دیگری که بموجب مصوبات شورایعالی ، هیئت دولت یا مجلس شورای اسلامی به سازمان تکلیف می شود و سایر وظایفی که به موجب قوانین خاص دیگر به عهده سازمان نهاده می شوند

شایان ذکر است که همه وظایفی که مبادی تخصصی سازمان با آن ها سروکار دارند اعم از پایش کیفی هوا- پایش آلاینده های واحدهای تولیدی ، صنعتی و خدماتی و نظارت بر محلهای نگهداری گونه های جانوری و باغهای وحش همه و همه در ذیل وظایف و مسئولیتهای فوق قابل بررسی خواهد بود

لذا با عنایت به موارد فوق، از جهت ساختار و تشکیلات اداری، وظایف فنی تخصصی سازمان بسته به حوزه عملکرد آن تعیین شده و عمدتاً در ماده ۶ قانون شکار و صید و ماده ۶ قانون حفاظت و بهسازی قابل مشاهده و بررسی می باشد بر این

اساس وظایف سازمان در سه حوزه محیط زیست طبیعی - محیط زیست انسانی - محیط زیست دریایی مجزا می شود به عبارتی همه وظایف قانونی که به سازمان حفاظت محیط زیست محول شده از طریق معاونتهای تخصصی سازمان با نظارت عالی رییس سازمان انجام می شود. شایان ذکر است با عنایت به گستردگی وظایف معاونتهای یاد شده مجال طرح و بحث در مورد آن در این مقال وجود ندارد.

از قانون حفاظت و بهسازی

ماده ۶ - سازمان علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای سازمان شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده ، دارای وظایف و اختیارات زیر است :

الف - انجام دادن تحقیقات و بررسی های علمی و اقتصادی در زمینه حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و برهم خوردن تعادل محیط زیست از جمله موارد ذیل :

۱ - طرق حفظ تعادل اکولوژیک طبیعت (حفظ مناسبات محیط زیست).

۲- تغییراتی که تأسیسات و مستعدنات مختلف در وضع فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیک خاک ، آب و هوا ایجاد می نماید و این تغییرات سبب دگرگونی وضع طبیعی می گردند مانند: تغییر و تخریب مسیر رودخانه ها، تخریب جنگل ها و مراتع ، دگرگونی اکولوژی دریاها، بهم خوردن زهکشی طبیعی آبها و دگرگونی و انهدام تالاب ها.

۳ - استفاده از سموم کشاورزی یا مواد مصرفی زیان آور به محیط زیست .

۴- طرز جلوگیری از پخش و ایجاد صداهای زیان آور به محیط زیست .

۵- حفظ محیط زیست از نظر ظواهر طبیعت و طرق زیباسازی آن .

ب - پیشنهاد ضوابط به منظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی آب ، هوا، خاک ، پخش فضولات اعم از زباله و مواد زائد کارخانجات و به طور کلی عواملی که مؤثر بر روی محیط می باشند.

ج - هرگونه اقدام مقتضی به منظور بهبود و بهسازی محیط زیست در حدود قوانین مملکتی باحفظ حقوق اشخاص .

د - تنظیم و اجرای برنامه های آموزشی به منظور تنویر و هدایت افکار عمومی در زمینه حفظ و بهسازی محیط زیست .

ه - ایجاد باغ های وحش و موزه تاریخ طبیعی .

و - برقراری هرگونه محدودیت و ممنوعیت موقتی زمانی ، مکانی ، نوعی ، طریقی و کمی شکار و صید و اعلام آن طبق مقررات ماده ۴ قانون شکار و صید.

ز - همکاری با سازمان های مشابه خارجی و بین المللی به منظور حفظ محیط زیست در حدود تعهدات متقابل .

از قانون شکار و صید

ماده ۶ - وظایف سازمان به قرار زیر است:

الف - اجرای مصوبات شورای عالی در حدود مقررات ماده ۳ این قانون.

ب - تنظیم و اجرای مقررات شکار و صید بر اساس هدفهای مندرج در این قانون.

پ - حفظ و نگاهداری شکارگاه‌ها و فضای حیاتی حیوانات قابل شکار و حمایت آنها در برابر گرسنگی و تشنگی و صید و شکار بی‌رویه و عوامل و حوادث نامساعد جوی و طبیعی مانند حریق جنگل و مراتع و سیل و طغیان رودخانه‌ها و بیماریهای واگیر و مسمومیت نباتی و امثال آن.

ت - فراهم آوردن موجبات و محیط مساعد جهت تکثیر و پرورش حیوانات قابل شکار و صید.

ث - کوشش در اصلاح نژاد حیوانات قابل شکار.

ج - بررسی و تحقیقات علمی درباره حیوانات قابل شکار.

چ - ایجاد پارکهای وحش و مناطق حفاظت شده و موزه‌های حیوان‌شناسی.

ح - تشویق اشخاص حقیقی و حقوقی به تأسیس باغات وحش و آبگیرها و حوضچه‌ها جهت پرورش ماهی و پرندگان شکاری از طریق راهنمایی‌های فنی.

خ - تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی به منظور برانگیختن حس حیوان دوستی و حفاظت منابع طبیعی در کشور و تجهیز و تنویر افکار عمومی در این زمینه.

د - همکاری با سازمان‌های مربوط به جنگل و مرتع و خاک و آب به منظور حفظ منابع طبیعی کشور.

ذ - همکاری با سازمان‌های مشابه خارجی و بین‌المللی به منظور حفظ و حمایت حیوانات قابل شکار و مهاجر در حدود تعهدات متقابل.

وظایف و اختیارات اجرایی سازمان:

وظایف اجرایی محیط زیست نیز شامل مجموعه اقداماتی می‌شود که مأمورین سازمان به عنوان بخشی از کارکنان دولت و در اعمال و اجرای قوانین و ضوابط محیط زیستی مکلف به انجام آن می‌باشند. بنا بر این تقسیم می‌توان به دو نوع فعالیت اشاره نمود

وظایف و اختیارات اجرایی (قضایی)

اقدامات مأمورین سازمان از
جهت شاکی خصوصی

اقداماتی مأمورین سازمان از باب
ضابط قضایی

الف) اقداماتی که مأمورین سازمان از جهت شاکی خصوصی انجام می دهند :

این اقدامات شامل مجموعه فعالیتها و اقداماتی می شود که جهت جبران خسارات ناشی از شکار و صید غیر مجاز ، تخریب گونه های گیاهی داخل مناطق و فعالیتهای مخرب محیط زیست اشخاص و واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی انجام می دهند می شود

بنا به مفاد ماده ۱۴ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و ماده ۱۸ قانون شکار و صید و همچنین تبصره ۲ ماده ۲۹ قانون جلوگیری از آلودگی هوا، سازمان از باب مطالبه خسارات وارده به محیط زیست شاکی یا مدعی خصوصی تلقی می شود لذا با عنایت به ماده ۱۰ قانون آیین دادرسی کیفری در زمانی که سازمان امر تعقیب متهم را درخواست می نماید شاکی و در زمانی که خسارات وارده به محیط زیست را درخواست می نماید مدعی خصوصی تلقی می شود

ب) اقداماتی که مأمورین سازمان از باب ضابط قضایی انجام می دهند :

فعالیتهای محیط زیستی مرتبط با ضابطين قضایی به مجموعه فعالیتها و اقدامات مأمورین سازمان اطلاق می شود که در مقام ممانعت از فعالیتهای غیر مجاز محیط زیستی و تحقیق کشف و تعقیب تخلفات محیط زیستی صورت می گیرد

وفق ماده ۱۵ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مأمورین سازمان که تحت نظر دادستان آموزش های لازم را دیده باشند ضابط قضایی تلقی می شوند. ضابطين قضایی سازمان شامل نیروهای اجرایی می شوند که بسته به نوع مأموریت

جهت اجرای یکی از مفاد قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست اقدام می نمایند لذا کارکنان تخصصی معاونتهای سازمان که حسب مورد جهت بازرسی از واحدهای تولیدی خدماتی یا صنعتی اقدام می نمایند و نیروهای یگان حفاظت که جهت حفاظت از مناطق تحت مدیریت بکارگیری شده اند و روسای مناطق یاد شده حسب مورد ضابط قضایی تلقی می شوند. با این توصیف دو شرط برای اتلاق ضابط قضایی به مأمورین سازمان لازم و ضروری خواهد بود

۱- مأمور به انجام وظایف و تصدی های اجرایی موضوع قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست باشند

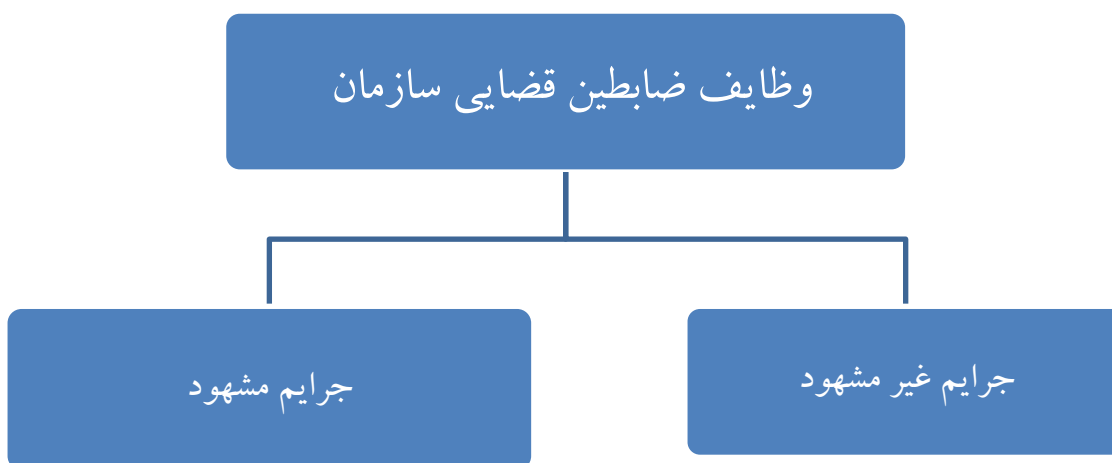
۲- تحت تعلیمات ویژه رییس حوزه قضایی (دادستان) قرار گرفته باشند

با این اوصاف کارکنان و مأمورین اجرایی سازمان از جهت جنبه های اداری دارای سه وجه می باشند

مأمورین سازمان از جهت الزام به تبعیت از ساستهای کلی سازمان تحت مدیریت شورایعالی که در راس آن رییس جمهور قرار دارد می باشند

از جهت اداری استخدامی و انجام مأموریتهای عادی محوله تحت امر ریاست سازمان می باشند

از جهت تکالیف قانونی موضوع ماده ۱۵ قانون حفاظت و بهسازی (تکالیفی که به عنوان ضابط قضایی عهده دار می باشند) تحت امر مقام قضایی (دادستان) می باشند

گفتار سوم: ضابطین قضایی سازمان حفاظت محیط زیست

وظایف ضابطین قضایی سازمان در دو مبحث کلی قابل بررسی می باشد

جرایم مشهود:

شرایط مربوط به جرایم مشهود که در ماده ۴۵ قانون آیین دادرسی کیفری تبیین شده، با توجه به نوع وظایف محوله به مأمورین سازمان محدود به شامل مواردی می شود که جرم در مرئی و منظر ضابطین دادگستری واقع شود یا مأمورین یاد شده حضور یابند یا بلافاصله پس از وقوع مشاهده کنند- بزه دیده یا چند نفر که ناظر وقوع جرم بوده اند بلافاصله شخص معینی را به عنوان مرتکب معرفی کنند. -- متهم بلافاصله پس از وقوع جرم قصد فرار داشته باشد

شایان ذکر است که با عنایت به وضعیت ویژه مأمورین سازمان و پیچیدگی های خاص ساختار و تشکیلاتی سازمان ضرورت دارد همواره جانب احتیاط را نگهداشته و جز در مورد بند اول سطر فوق یعنی مواردی که جرم در مرئی و منظر مأمورین صورت می گیرد راساً اقدام ننموده و قبل از هر اقدامی مبادرت به کسب تکلیف از مقام قضایی یا مقام ارشد سازمانی نمایند تا از هرگونه مسئولیت بعدی اجتناب صورت گیرد.

جرایم غیر مشهود:

جرایمی که واجد اوصاف فوق نمی باشند جرایم غیر مشهود اتلاق شده و بنا به صراحت ماده ۴۴ قانون آیین دادرسی کیفری در اینگونه موارد مأمورین مکلف به ارسال گزارش به مقام قضایی (دادستان) و کسب تکلیف از وی می باشند. بدیهی است که هرگونه اقدام خودسرانه در موارد یاد شده موجب توجه مسئولیت های قضایی بعدی خواهد بود

علاوه بر موارد فوق سازمان حفاظت محیط زیست در مواردی راساً مبادرت به صدور دستور لازم الاجرائی می نماید که از جهت اعتبار در حکم دستور قضایی تعریف می شود و از همین جهت هم مرجع تجدید نظر آن مقام قضایی (دادگاه عمومی) تعیین شده است. وفق ماده ۱۱ قانون حفاظت و بهسازی، سازمان نسبت به واحد های آلاینده اقدام به صدور اخطاریه رفع آلودگی و سپس دستور توقف عملیات شرکت می نماید. البته گاهی ممکن است دستور توقف عملیات شرکت بدون اخطار رفع آلودگی صادر شود. چنانچه واحدهای تولیدی مشمول قانون یاد شده به دستور سازمان معترض باشند می بایست به دادگاه عمومی حوزه قضایی مربوطه مراجعه نمایند.

ماده ۱۱ - سازمان با توجه به مقررات و ضوابط مندرج در آیین نامه های مذکور در ماده ۱۰ کارخانجات و کارگاه هایی را که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم می نمایند مشخص و مراتب را کتباً با ذکر دلایل بر حسب مورد به صاحبان یا مسؤولان آنها اخطار می نماید که ظرف مدت معینی نسبت به رفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند. در صورتی که در مهلت مقرر اقدام ننماید به دستور سازمان از کار و فعالیت ممانعت به عمل خواهد آمد. در صورتی که اشخاص ذی نفع نسبت به اخطار یا دستور سازمان معترض باشند می توانند به دادگاه عمومی محل شکایت نمایند دادگاه فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی می کند و در صورتی که اعتراض را وارد تشخیص دهد رای به ابطال اخطار یا ممانعت خواهد داد. رأی دادگاه قطعی است. تبصره - رییس سازمان می تواند در مورد منابع و عواملی که خطرات فوری در برداشته باشد بدون اخطار قبلی دستور ممانعت از ادامه کار و فعالیت آنها را بدهند.

ماده ۱۲ - صاحبان یا مسؤولان کارخانجات و کارگاه های موضوع ماده ۱۱ مکلفند به محض ابلاغ دستور سازمان، کار یا فعالیت ممنوع شده را متوقف و تعطیل نمایند. ادامه کار یا فعالیت مزبور منوط به اجازه سازمان با رأی دادگاه صلاحیتدار خواهد بود. در صورت تخلف به حبس از شصت و یک روز تا یک سال و یا پرداخت جزای نقدی از پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

فصل دوم: ضرورت ها و پیش زمینه های تغییر و تحولات قوانین و سیاست های محیط زیست

همانطور که در مقدمه این مباحث بیان شده سیر تاریخی تغییر و تحول قوانین و مقررات مورد عمل سازمان حفاظت محیط زیست نشانگر روند رشد و توسعه کشور و ارتقاء نیاز های محیط زیستی کشور می باشد لذا با وصف تحولات روز افزون و رو به رشد کشور از باب توسعه صنعتی و توسعه اقتصادی نیاز به بازنگری و تغییر و تحول برخی از قوانین را دوجندان نموده و در برخی موارد ناکارآمدی برخی ضوابط و قوانین قدیمی ایجاب می نماید تا با تنقیح قوانین نسبت به اصلاح متون قدیمی و تدوین قوانین و مقررات جدید اقدامات موثری صورت گیرد.

رویه اصلاح و تدوین قوانین و ایجاد ضابطه در کشور امر پیچیده ایست که در جای خود و در مقام تبیین ساختار مجلس شورای اسلامی و دولت به طور مبسوط بیان گردیده لذا در این مقال صرفاً در خصوص ساز و کار و رویه معمول داخلی سازمان سخن به میان خواهد آمد

همانطور که میدانید نظام حاکم بر کشور ایران مانند بیشتر حکومت‌های دمکراتیک و بنا به قواعد جمهوری دارای سه قوه مقننه، مجریه و قضاییه می باشد و بر خلاف کشورهای غربی که عمدتاً بصورت جمهوری مبتنی بر ریاست جمهوری اداره می شوند، هرچند ورود و مداخله مجلس شورای اسلامی در بسیاری از موضوعات کلان مملکتی بسیار ملموس به نظر می رسد. کشور ایران با نظارت عالی ولایت فقیه مستثنی از موضوع تلقی شده و نمی توان جمهوری اسلامی را بطور قطع مبتنی بر پارلمان دانست. علی ایحال با توجه به اهمیت مجلس شورای اسلامی در اداره امور کشور در این فصل به مباحثی به شرح زیر خواهیم پرداخت

۱- ساختار مجلس شورای اسلامی
۲- ساختار دولت
۳- مکانیسم های تدوین و تصویب طرح و لایحه در دولت و مجلس
۴- تعیین نیازهای حقوقی و نحوه تهیه پیش نویس لایحه در سازمان
۵- جایگاه امور مجلس سازمان در تعامل با مراجع قانونگذاری

گفتار اول: ساختار مجلس شورای اسلامی

قوه مقننه: یکی از قوای سه گانه حاکم در کشورها قوه مقننه می باشد. قوه مقننه یا مجلس شورای اسلامی از نمایندگان ملت که به طور مستقیم و با رای مخفی انتخاب می شوند تشکیل می گردد.

اصل ۶۲ الی اصل ۹۹ قانون اساسی مربوط به بحث قوه مقننه می باشد

اصل ۶۲ - مجلس شورای اسلامی: مجلس شورای اسلامی از نمایندگان ملت که به طور مستقیم و با رأی مخفی انتخاب می شوند تشکیل می گردد. شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان و کیفیت انتخابات را قانون معین خواهد کرد.

اصل ۹۹ - نظارت شورای نگهبان: شورای نگهبان نظارت بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و مراجعه به آراء عمومی و همه پرسی را بر عهده دارد.

شرایط انتخاب کنندگان نمایندگان مجلس شورای اسلامی: انتخاب کنندگان باید تابع جمهوری اسلامی ایران باشند و دارای ۱۶ سال بوده و قبلاً به ... با توجه به اینکه در شرایط انتخاب کنندگان بحث تابعیت آمده لزومی ندارد افراد تابع ایران مقیم در ایران رای به کاندیدای مجلس دهند مضافاً اینکه مطابق با قانون اساسی زرتشتیان، کلیمیان، هر کدام یک نماینده، مسیحیان آشوری و ... با هم یک نماینده و مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هر کدام یک نماینده در مجلس خواهند داشت.

شرایط انتخاب شوندگان (کاندیداهای مجلس شورای اسلامی): انتخاب شوندگان باید ایرانی، معتقد و ملتزم به اسلام و نظام جمهوری اسلامی و وفادار به قانون اساسی و اصل ولایت فقیه و دارای سلامت جسمی و روانی و بین ۳۰ تا ۷۰ سال سن داشته باشند

مطابق با اصل ۶۴ قانون اساسی اقلیت های دینی شامل زرتشتیان، کلیمیان و مسیحیان هم می تواند به عنوان نماینده به مجلس معرفی شوند

شرایط توطن (وطن) و تولد در محل نیز پیش بینی نشده است: متصدیان برخی مشاغل مانند اعضای شورای نگهبان و مقامات عالی قوه مجریه، مسئولین دولتی و مقامات عالی قوه قضائیه و معاونین و مشاورین آنها کارمندان دولت از حق انتخاب شدن محرومند مگر آنکه چهار ماه قبل از ثبت نام از سمت خود استعفا کرده باشند و در آن پس شاغل نباشند برخی از افراد چون از وابستگان موثر در تحکیم رژیم سابق، مجرمین، معتادین، نیز کلاً از انتخاب شدن محرومند

منتخبین حوزه های انتخابی مجلس شورای اسلامی که اعتبار نام آنان به علت عدم صلاحیت شخص در انتخاب مجلس شورای اسلامی را می شوند نمی توانند در انتخاب تا همان دوره مجلس شرکت کنند هیچ نامزدی نمی تواند در بیش از یک حوزه انتخابیه نامزد شود در غیر این صورت نامزدی وی کلاً باطل و از شرکت در انتخابات آن دوره محروم می گردد.

بررسی سوابق صلاحیت داوطلبان با مراجع چهارگانه:

وزارت اطلاعات، سازمان ثبت احوال، اداره تشخیص هویت، پلیس بین الملل است.

فعالیت ها (نمایندگان پس از انتشار آگهی اسامی نامزدها شروع و تا بیست و چهار ساعت قبل از روز اخذ رای دامه خواهد داشت)

فعالیت ها (تبلیغاتی از طریق وسایل عمومی و دولتی ممنوع است) الصاق هر گونه آگهی تبلیغاتی بر روی علایم عمومی و تابلوی موسسات عمومی ممنوع است. تبلیغات علیه داوطلبان دیگر نیز ممنوع است.

بخش اول: مراحل انتخابات مجلس

۱. مرحله اعلام تاریخ انتخابات و تشکیل هیات های اجرایی و نظارت
۲. مرحله ثبت نام
۳. مرحله بررسی صلاحیت ها (در هیات اجرایی - در هیات نظارت)
۴. مرحله تبلیغات
۵. مرحله رای گیری
۶. نظارت بر انتخاب
۷. شمارش آراء و تنظیم صورتجلسه
۸. صدور اعتبارنامه
۹. افتتاح مجلس شورای اسلامی

مرحله ثبت نام: کاندیداهای مجلس شورای اسلامی می توانند با در دست داشتن مدارک و مستندات اعلام شده از سوی ستاد انتخابات وزارت کشور به وزارت کشور، استانداری، فرمانداری، بخشداری و یا در خارج از کشور به سفارت خانه یا کنسولگری ایران مراجعه و ثبت نام نمایند.

مرحله بررسی صلاحیت: اصولاً صلاحیت کاندیداهای مجلس در هیات های اجرایی و هیات نظارت بررسی می شود. هیات اجرایی متشکل از ۹ نفر از اشخاص معتمد و علمی هستند که ضمناً دو نفر از این هیئت بایستی روحانی و یک نفر آن از اعضای شورای شهر آن شهرستان باشد. این اعضا را معمولاً فرماندار انتخاب می کند و خود فرماندار نیز رئیس اجرایی آن شهر محسوب می شود. پرونده کاندیدا در هیات اجرایی بررسی و هیات اجرایی صلاحیت کاندیداها را تایید می نماید یا تایید نمی نماید اگر تایید نماید هیچ ولی اگر تایید ننماید ذینفع (کاندیدا) می تواند به هیات نظارت شورای نگهبان در استان اعتراض نماید. اگر در هیات نظارت استان نیز صلاحیت این شخص مورد تایید قرار نگرفت باز شخص

می تواند به هیات نظارت شورای نگهبان (اصلی و مستقر در تهران) که اعضای آن ۱۲ نفر شورای نگهبان هستند اعتراض نماید.

نکته اینکه با توجه به نظارت عام شورای نگهبان امکان دارد صلاحیت کاندیدایی در هیات اجرایی تایید اما در هیات نظارت رد گردد.

مرحله رای گیری: نمایندگان مجلس در مرحله اول با اکثریت حداقل یک سوم کل آراء انتخاب می شوند اگر در مرحله اول برای یک یا چند نفر از داوطلبان اکثریت مذکور حاصل نشد تعداد دو برابر نمایندگان مورد نیاز باقی مانده که بیشترین آراء را در آن مرحله به دست آوردند به مرحله دوم راه می یابند در صورتیکه تعداد نامزدها باقی مانده کمتر از دو برابر باشند تمام آنها در محله دوم انتخابات شرکت می کنند

انتخاب نماینده در مرحله دوم با اکثریت نسبی به هر میزان است؛ در صورتیکه ارا دو یا چند نفر از نامزدها مساوی باشد ملاک انتخاب از آنها از طریق قرعه می باشد. کلیه رای دهندگان می توانند منحصراً در حوزه انتخابیه که مرحله اول رای داده اند شرکت کنند. اخذ رای در سراسر کشور در یک روز تعطیل انجام می شود مدت آن حداقل ۱۰ ساعت که در صورت ضرورت بنا به تشخیص وزیر کشور قابل تمدید است.

توقف انتخابات اصل ۶۸: قانون اساسی در این زمینه است اگر قبل از فرا رسیدن انتخابات به دلیل جنگ یا اشغال نظامی کشور برگزاری انتخابات در یک یا چند حوزه انتخابیه امکان پذیر نباشد وزارت کشور موظف است گزارش مشروع و مستدل خود را از عدم اجرای انتخابات تسلیم رئیس جمهور کند. رئیس جمهور توقف انتخابات در نقاط اشغال شده یا تمامی کشور را با ذکر مدت کتباً به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد می کند. توقف انتخابات منوط به تصویب سه چهارم نمایندگان و تایید شورای نگهبان است اگر در جریان برگزاری انتخابات هم این اتفاق بیافتد وزارت کشور بلافاصله گزارش توجیهی شروع توقف انتخابات را جهت پیشنهاد به مجلس تقدیم رئیس جمهور می کند.

بخش دوم: نظارت بر انتخابات مجلس:

نظام حقوقی کشور ما در بحث انتخابات قائل نظارت مضاعف است چرا که اولاً: بر اساس اصل ۹۹ شورای نگهبان بر انتخابات مجلس نظارت دارد. ثانیاً: پس از تشکیل و افتتاح مجلس اعتبار نامه نمایندگان منتخب توسط نمایندگان مجلس مورد بررسی و تصویب قرار می گیرد.

بخش سوم: ترکیب قوه مقننه:

مجلس کشور بصورت تک مجلسی است اما دو رکن دارد رکن اول مجلس نمایندگان که با رای مردم انتخاب می شود و رکن دوم شورای نگهبان که ۶ نفر از حقوقدانان پیشنهادی قوه قضاییه و منتخب نمایندگان مجلس و ۶ نفر فقهای انتصابی از سوی مقام معظم رهبری می باشند مطابق اصل ۶۵ ق.ا. با حضور دو سوم نمایندگان مجلس جلسه رسمیت می یابد و افتتاح مجلس با انجام مراسم تحلیف، تجدید میثاق با امام راحل و شهدا و استماع گزارش وزارت کشور از روند اجرای انتخابات انجام میگیرد

هیئت رئیسه:

سه نوع هیئت ریسه درمجلس وجود دارد.

۱- هیئت ریسه سنی: مسن ترین فرد از منتخبین حاضر بعنوان رییس سنی و فرد بعدی به عنوان نایب رییس و دو نفر از جوانترین نمایندگان حاضر به سمت دبیر معین می شوند و در جایگاه هیئت ریسه قرار می گیرند.

وظیفه هیئت رئیسه سنی اداره جلسه افتتاحیه و انجام مراسم تحلیف و قرعه کشی اسامی منتخبین برای عضویت در شعب و توزیع اعتبارنامه ها بین شعب و نهایتاً اجرای انتخابات هیئت ریسه موقت می باشد

۲- هیئت ریسه موقت: انتخاب هیئت ریسه موقت در دومین جلسه علنی مجلس انجام خواهد شد و طریقه انتخاب آن مانند هیئت ریسه دائم است. این هیئت ریسه بلافاصله پس از انتخاب با متن سوگند نامه هیئت ریسه دائم، تحلیف را بجا خواهد آورد

وظایف هیئت ریسه موقت عبارتند از: برگزاری و اداره جلسات مجلس تا تأیید اعتبار نامه های دو سوم نمایندگان و اجرای انتخابات هیأت ریسه دائم و تهشیت امور اداری مجلس

۳- هیأت ریسه دائم: پس از قرائت گزارش شعب پانزده گانه و تصویب اعتبار نامه های حداقل دو سوم اعتبار نامه مجموع نمایندگان، هیأت ریسه موقت اقدام به انتخاب هیأت ریسه دائم می نماید. این هیأت مرکب از یک نفر رییس و دو نفر نایب رییس و شش دبیر و سه ناظر می باشد

کمیسیون ها:

تنوع موضوعات و تخصصی بودن مباحث مربوط به قوانین مختلف و همچنین گستردگی وظایف مجلس شورای اسلامی اقتضا دارد تا برخی از وظایف و بررسی اولیه پیشنویس قوانین و مقررات در کمیسیون ها صورت گیرد لذا برای بررسی و مذاقه در مفاد طرح ها و لوایح کمیسیونهای مختلفی در مجلس تشکیل می شود که می توان انواع آنرا به دو نوع خاص و تخصصی تقسیم نمود .

الف) کمیسیون های خاص مانند، کمیسیون مشترک . کمیسیون ویژه . کمیسیون تحقیق . کمیسیون تلفیق ، کمیسیون تدوین آیین نامه های داخلی و خارجی و کمیسیون اصل نود را می توان نام برد

ب) کمیسیون تخصصی : بطور کلی سیزده کمیسیون تخصصی در مجلس وجود دارد

کمیسیون های تخصصی مجلس

۱ - کمیسیون آموزش و تحقیقات   ۲ - کمیسیون اجتماعی

۳ - کمیسیون اقتصادی   ۴ - کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی

۵ - کمیسیون انرژی   ۶ - کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

۷ - کمیسیون بهداشت و درمان   ۸ - کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور

۹ - کمیسیون صنایع و معادن   ۱۰ - کمیسیون عمران

۱۱ - کمیسیون فرهنگی   ۱۲ - کمیسیون قضایی

۱۳ - کمیسیون آب کشاورزی و منابع

با عنایت به ارتباط موضوعی و نوع خاص وظایف و مأموریت‌های سازمان حفاظت محیط زیست بیشترین ارتباط فنی تخصصی سازمان با کمیسیون آب کشاورزی و منابع طبیعی می باشد

بخش چهارم: وظایف نظارتی مجلس:

وظایف نظارتی مجلس را می توان به دو دسته عمده تقسیم نمود نظارت اطلاعی و نظارت استصوابی

نظارت اطلاعی: به آندسته از اقدامات اجرایی گفته می شود که مجلس شورای اسلامی می بایست صرفاً از آن مطلع گردد و نیاز به تأیید و تنفیذ نیست.

نظارت استصوابی: برخلاف نظارت اطلاعی ، نظارت استصوابی مجلس ایجاب می نماید تا قوه مجریه بدو با اجازه و تأیید مجلس مبادرت به امری نماید این دسته از وظایف نظارتی مجلس تحت سه عنوان قابل بررسی است

الف) نظارت تأسیسی: براساس اصل ۸۷ قانون اساسی رای اعتماد مجلس به هیأت وزیران معرفی شده از سوی رییس جمهور امری ضروریست

ب) نظارت سیاسی: وفق اصول ۸۸ و ۸۹ با توجه به نقش نظارتی قوه مقننه بر قوه مجریه و ضمانت اجرای قوانین موضوعه مجلس، چنین نظارتی برای پاسخگویی مجریان (کابینه) به مجلس شورای اسلامی پیش بینی شده است که این نوع نظارت در قالب سوال و استیضاح از وزرا، هیأت وزیران و ریاست جمهور مطرح می شود

سوال هر نماینده می تواند از هر یک از وزرا صورت گیرد وزیر مکلف است حداکثر ظرف ده ۹ روز نسبت به پاسخگویی اقدام نماید در مورد رییس جمهور نیز حد اقل یک چهارم نمایندگان مجلس می توانند از وی سوال به عمل آورند و ایشان نیز حداکثر به مدت یک ماه می بایست پاسخ ارائه نماید.

استیضاح وزیر یا چند وزیر یا هیأت وزیران با امضای حداقل ده نماینده صورت می گیرد هیأت وزیران یا وزیر مورد استیضاح می بایست ظرف ده روز پس از طرح استیضاح در مجلس حاضر شوند و نسبت به موارد مطروحه توضیحات لازم را ارائه نمایند در جلسه استیضاح عدم اعتماد به وزیر یا هیأت وزیران به رای گذاشته خواهد شد

استیضاح ریاست جمهور با امضای حداقل یک سوم نمایندگان قابل طرح می باشد و رییس جمهور می بایست ظرف یک ماه پس از طرح آن در مجلس حاضر شود و در خصوص موارد استیضاح پاسخ لازم را ارائه نماید چنانچه پس از نطق نمایندگان موافق و مخالف و استماع توضیحات رییس جمهور ، دو سوم نمایندگان مجلس قانع نشده و رای به عدم کفایت وی دهند مراتب به مقام معظم رهبری برای عزل رییس جمهور اعلام خواهد شد.

نکته: با توجه به مفاد قانونی فوق طرح سوال یا استیضاح از معاونین ریاست جمهور متصور نبوده و سوال و استیضاح مربوطه با کیفیات مربوط نسبت به ریاست جمهور صورت خواهد گرفت

سازوکار تقنینی مجلس شورای اسلامی

بطور کلی پیشنویس قوانین به دو صورت قابل طرح است .

برخی از ضوابط و قوانینی که در دولت تهیه می شود و جهت تصویب تقدیم مجلس می شوند که آن لایحه قانونی می گویند

و برخی از قوانینی که با پیشنهاد حد اقل پانزده نفر از نمایندگان مجلس تهیه و به رییس یا نایب رییس مجلس تقدیم می گردد را طرح قانونی می گویند

لوايح قانونی پس از تصویب هیأت وزیران به مجلس تقدیم می شود و باید دارای موضوع و عنوان مشخص باشد و دلایل لزوم تدوین و پیشنهاد آن بایست در مقدمه متن پیشنهادی درج شود . وفق اصل ۷۴ ق.ا همه لوايح تقدیمی به مجلس

بایست با امضای رئیس جمهور و وزیر یا وزرای مربوطه رسیده باشد (در صورت فقدان امضای وزیر مربوطه امضای ریاست جمهور کفایت می نماید)

طرح ها همانند ذلوایح دارای عنوان و موضوع مشخص بوده دلایل توجیهی لزوم تهیه و پیشنهاد آن در مقدمه تبیین می شود و دارای مواد متناسب با عنوان ابرازی طرح می باشد . پس از وصول طرح قانونی چنانچه جمعی از امضا کنندگان

گفتار دوم: ساختار دولت (قوه مجریه)

شرایط نامزدی

ریاست جمهوری اصول انتخابات

وظایف و اختیارات

معمولاً ساختار قوه مجریه در کشورهای مختلف بسته بر نظام حاکم بر آن به سه شیوه قابل تصور است

۱- مجریه پارلمانی

۲- مجریه ریاستی

۳- مجریه وابسته

نظام قوه مجریه ایران مجریه نیمه ریاستی و نیمه پارلمانی است. نیمه ریاستی از این جهت که در جمهوری اسلامی ایران مستقیماً با رای مردم انتخاب می گردد و نیمه پارلمانی است از این جهت که اعضای دولت (هیأت وزیران) توسط رئیس جمهور و با تأیید پارلمان (نمایندگان مجلس شورای اسلامی) منصوب می گردند.

شرایط داوطلب شدن رئیس جمهور با توجه به اصل تساوی عمومی مردم و برابر قانون برخورداری حمایت یکسان مردم در برابر قانون مطابق با اصل ۱۹ و ۲۰ ق.ا تبیین شده است و مشروح شرایط داوطلبی در اصل ۱۱۵ ق.ا آورده شده که

اعم از ۱- شرط تابعیت ۲- شرایط اجتماعی ۳- شرایط اخلاقی ۴- شرایط عقیدتی ۵- و نهایتاً شرایط سیاسی اداری می باشد

انتخاب ریاست جمهور :

اصل انتخابی بودن ریاست جمهور مطابق اصل ۱۱۴ برای دوره چهار ساله و با رای مستقیم مردم بیان شده است. که پس از تنفیذ اعتبار نامه از سوی مقام معظم رهبری آغاز می شود. انتخاب ریس جمهور بعدی حداقل یک ماه صورت گرفته و تا انتخاب ریس جمهور بعدی ، ریس جمهور پیشین مکلف با استمرار وظایف و تکالیف قانونی ریاست جمهوری خواهد بود

مسئولیت‌های ریاست جمهور:

مسئولیت
سیاسی

مسئولیت
مالی

مسئولیت
کیفری

۱- مسئولیت سیاسی: (اصل ۱۲۲ و ۱۳۴ ق.۱)

رییس جمهور در حدود اختیارات و وظایف بموجب قانون اساسی یا قوانین و مقررات عادی در برابر مردم ، رهبری و مجلس مسئولیت دارد . ریس جمهور مسئول اقدامات وزرا در برابر مجلس است . مسئولیت ریس جمهور در برابر مردم اخلاقی است و سازمانبندی و تشکل مشخصی ندارد . ریس جمهور در برابر مقام معظم رهبری مسئول بوده و در صورت احراز تخلف از طریق مراجع قانونی یا قوه قضائیه ممکن است منجر به عزل وی از سوی مقام رهبری گردد.

۲- مسئولیت مالی: (اصل ۱۴۲)

بموجب اصل ۱۴۲ دارایی های رهبر، رئیس جمهور و وزرا و همسران و فرزندان ایشان قبل و بعد از خدمت توسط قوه قضایی مورد محاسبه و بررسی می شود تا من غیر حق افزایش نیابند. چراکه رئیس جمهور و همکاران وی خزانه دار مالی کشور هستند و بودجه دولت و اموال و دارایی عمومی مردم در اختیار ایشان می باشد.

۳- مسئولیت کیفری:

در صورت ورود لطمه به آزادی ها و حقوق مردم از طریق انجام نادرست وظایف و مأموریت های ریاست جمهور علاوه بر مسئولیت سیاسی، مسئولیت کیفری نیز متصور خواهد بود رسیدگی به اتهامات رئیس جمهور با اطلاع مجلس و از طریق محاکم عمومی دادگستری انجام می پذیرد

بخش اول: مکانیسم های تدوین و تصویب طرح و لایحه در دولت

برای بررسی نحوه تدوین و تصویب طرح ها و لوایح در مجلس می بایست حدود اختیارات هیأت وزیران را دانست و با انواع مصوبات دولت و ارزش قانونی هر یک آشنایی پیدا نمود به همین منظور در مطالب آتی به این مقوله خواهیم پرداخت

الف- وظایف و اختیارات هیات وزیران

- ۱- تصویب لوایح و تقدیم آن به مجلس اصل ۷۴
- ۲- تصویب آئین نامه ها و تصویب نامه های اجرایی
- ۳- تصویب صلح دعاوی اموال عمومی یا ارجاع به داوری اصل ۱۳۹
- ۴- تهیه و تصویب لایحه بودجه و ارسال به هنگام به مجلس در ۱۵ آذر هر سال

۱- تصویب لوایح و تقدیم آن به مجلس:

لوایح پس از تصویب در هیات وزیران به امضای رئیس جمهور و وزیر می رسد و توسط معاون امور پارلمانی به مجلس تقدیم می شود هیچ یک از نمایندگان دولت و مقامات دولت که در بررسی لوایح در کمیسیونها و جلسات علنی مجلس حضور دارند مجاز به مخالفت با لایحه دولت نیستند در صورتیکه لایحه مربوط به چند

دستگاه باشد نمایندگانی که دارای نظرات همسان با دولت هستند مطابق با قوانین مجلس حق دفاع دارند که به عنوان نماینده دولت در مجلس صحبت نمایند هماهنگی این اظهارات با معاون پارلمانی رئیس جمهور است.

۲ - تصویب آیین نامه ها و تصویب نامه های اجرایی

دومین وظیفه هیات وزیران تصویب آیین نامه و تصویب اجرایی است بعبارت دیگر روش اجرای قانون آیین نامه نام دارد که بشرح جزئیات یک قانون می پردازد اصل ۱۳۸ صلاحیت وضع آیین نامه و تصویب نامه را به دولت اهدا می کند با اینکه قانونگذاری قابل واگذاری به دیگران نیست و جزء صلاحیت های انحصاری مجلس می باشد با این حال دولت بعلت آشنایی با مراحل اجرایی می تواند قوانین تکمیلی وضع کند.

انواع آیین نامه:

آیین نامه های اجرایی: قانون مصوب مجلس به ذکر کلیات می پردازد و اجرای آن نیاز به تصویب آیین نامه است که این نوع از آئین نامه ، آیین نامه اجرایی نام دارند یعنی بدون تصویب آیین نامه اجرایی آن قانون قابل اجرا نمی باشد.

آیین نامه های مستقل: این نوع آیین نامه ها برای تامین اهداف سازمانها و دستگاهها بوجود آمده و چون متکی به قانون نیست می تواند ایجاد حق و تکلیف کند مانند آئین نامه سازمان دهنده خدمات عمومی برای تنظیم سازمانهای اداری.

آیین نامه انضباطی: از خصوصیات این آیین نامه محدودیت های موضوعی و جغرافیایی آنست اما در مواردی خطاب به عموم مردم است مثل مقررات راهنمایی و رانندگی.

آیین نامه تفویضی اصل ۸۵: علاوه بر موارد فوق ممکن است مجلس شورای اسلامی اجازه تصویب دائمی اساسنامه سازمانها، شرکتها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد،

از قانون اساسی

اصل ۸۵: سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیاتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و

دوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود. همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمانها، شرکتهای، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیونهای ذریبط واگذار کند و یا اجازه تصویب آنها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد، تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل نود و ششم با شورای نگهبان است. علاوه بر این، مصوبات دولت نباید مخالفت قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آنها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رییس مجلس شورای اسلامی برسد.

نظارت بر آیین نامه دولت :

مصوبات هیأت وزیران ممکن است از سه جهت مورد نظارت قرار گیرد

نظارت قانونی : نظارت بر مصوبات هیأت وزیران از حیث رعایت قوانین و مقررات موضوعه و عدم مغایرت با آنها برعهده مجلس است،

نظارت قضایی : قضات مکلف به عدم اجرای آیین نامه های خارج از حدود و اختیار قوه مجریه هستند و هرکسی حق شکایت از تصویب نامه غیرقانونی را به دیوان عدالت دارد و درخواست ابطال را می نماید و دیوان شکایت را در هیات عمومی مطرح می نماید و در صورت وارد بودن به نظر اکثریت اعضا حکم به ابطال آن می دهد اصل ۱۷۰ قانون اساسی

نظارت شرعی : وظیفه انطباق مصوبات هیأت وزیران با شرع و قانون اساسی با شورای نگهبان است.

وزیران : رئیس جمهور دو هفته بعد از تحلیف به معرفی هیات وزیران می پردازد و وزرای سابق را هم می توان مجدداً به مجلس معرفی کرد وزارت قائم به شخص وزیر است و قابل واگذاری نمی باشد ، البته رئیس جمهور می تواند برای وزارتخانه های بدون وزیر حداکثر بمدت سه ماه سرپرست تعیین نماید.

۳ - تصویب صلح دعاوی اموال عمومی یا ارجاع به داوری اصل ۱۳۹

صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داور در هر مورد، موکول به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد. موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.

۴ - تهیه و تصویب لایحه بودجه و ارسال به هنگام به مجلس

علاوه بر وظایف فوق هیأت دولت مکلف است همه ساله نسبت به تدوین لایحه بودجه کشور اقدام نموده و حداکثر در ۱۵ آذر هر سال تحویل مجلس شورای اسلامی نماید

ب - وظایف و اختیارات وزراء

اداره وزارتخانه، عضویت در هیأت وزیران، حضور در مجلس شورای اسلامی، وضع آیین نامه و صدور بخشنامه، نظارت بر سازمانهای وابسته و عضویت در مجامع شرکت های دولتی

امور وزراتی وزیر: اموری که دارای وصف خاص سیاسی است مثل عضویت و شرکت در هیأت وزیران، وضع آیین نامه قائم به شخص وزیر و غیرقابل انتقال به دیگری است اما امور اجرایی و فنی همچنین امور اداری و استخدامی قابل واگذاریست و امضای نماینده در حکم امضای وزیر است.

مسئولیت قضایی وزیران:

وزیر دارای مسئولیت سیاسی مطابق ۱۳۷ می باشد مطابق اصل ۱۴۲ دارای مسئولیت مالی است و دارای مسئولیت کیفری به هنگام ارتکاب جرم و دارای مسئولیت مدنی در مواجهه با حقوق اشخاص می باشد

دفاع از مواضع دولت در مورد طرحها:

وزراء و نمایندگان حق دفاع از مواضع دولت را دارند بهمین دلیل رئیس مجلس پس از توزیع طرح نسخه ای از آن را به وزرای مربوطه می فرستد تا خود وزیر یا نماینده او برای اظهارنظر به مجلس بیاید.

وضع آیین نامه و صدور بخشنامه:

بخشنامه یا دستورالعمل دستورات عمومی هستند که وزیران خطاب به همکاران در مقام تفسیر و بیان شیوه اجرای مقررات و قوانین یا بمنظور حسن اجرا و تنظیم امور داخلی صادر نمایند بعلت وجود سلسله مراتب همکاران ملزم به اطاعت از بخشنامه می باشند و در صورت وجود تعارض میان او آمر و قانون در صورت اینکه آمر پس از دریافت نظر مامور مبنی بر غیرقانونی بودن آن کتبا حکم را تائید نمود مامور باید اجرا نماید این بخشنامه جنبه داخلی

دارد و برای مردم حق و تکلیف نمی کند در صورت تخلف رسیدگی در دادگاههای اداری است و چنانچه حقوق مردم را محدود نماید قابل شکایت در دیوان عدالت اداری می باشد. بدیهی است که سازمان حفاظت محیط زیست نیز به عنوان یکی از دستگاه های دولتی مصرحه در قانون از این امر مستثنی نبوده و ممکن است در راستای اجرای وظایف قانونی محوله مبادرت به تدوین بخش نامه یا دستور العمل نماید.

بخشنامه یا دستور العمل دستورات عمومی هستند که وزیران خطاب به همکاران در مقام تفسیر و بیان شیوه اجرای مقررات و قوانین یا بمنظور حسن اجرا و تنظیم امور داخلی صادر نمایند بعلمت وجود سلسله مراتب همکاران ملزم به اطاعت از بخشنامه می باشند

ج_ تشکیل هیات وزیران

هیات وزیران زمانی رسمیت می یابد که رئیس جمهور از مجلس شورای اسلامی برای هیات وزیران پیش از تشکیل و پیش از هر اقدامی رای اعتماد بگیرد چرا که دولت در انجام امور اجرایی نیازمند انسجام و همکاری است و به همین دلیل در صورت تغییر بیش از نیمی از وزراء رئیس جمهور موظف است از مجلس رای اعتماد مجدداً اخذ کند.

جلسات هیات دولت:

جلسات هیات دولت با حضور ۱۶ نفر از اعضای صاحب رای هیات وزیران رسمی می گردد علاوه بر اعضای رسمی معاونان رئیس جمهور و روسای سازمان صدا و سیما و رئیس کل بانک مرکزی بدون حق رای حق حضور دائم در جلسات هیات دولت را دارند رئیس جلسه با ریاست جمهور و یا موافقت رئیس جمهور با معاون اول می باشد که در اینصورت معاون اول بجای رئیس جمهور حق رای دارد.

دفتر هیات دولت:

به منظور تنظیم جلسات ، تهیه صورت مذاکرات ترتیب امور مربوط به تشکیل جلسات و برای ثبت و نگهداری و ابلاغ مصوبات وزیران و همچنین تنظیم و تدوین لوایح دفتری زیر نظر معاون اول رئیس جمهور به نام دفتر هیات دولت تشکیل می گردد و ریاست دفتر با دبیر هیات دولت است که حکم معاون اول منصوب می شود .

بخش دوم: تعیین نیازهای حقوقی و نحوه تهیه پیش نویس لایحه در سازمان

همانطور که پیشترها گفته شد با عنایت به شخصیت حقوقی شورایعالی علاوه بر موارد فوق شورایعالی محیط زیست نیز به عنوان یکی از منابع قانونی سازمان تلقی می شود و در حدود ماده ۳ قانون شکار و صید و ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مبادرت به صدور مصوبات قانونی می نماید که برای سازمان و کلیه اشخاص کشور لازم الرعایه می باشند با جمع بندی موارد مطرح شده در این فصل می توان گفت که قوانین عام کشور که در باب حفاظت از محیط زیست حقوق و تکالیفی را تعریف می نمایند و قوانین خاص از قبیل قانون شکار و صید و قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، قانون جلوگیری از آلودگی هوا و .... به عنوان مصوبات مجلس اصلی ترین منبع قانونی سازمان می باشد در کنار آن مصوبات هیئت وزیران و مصوباتی که بموجب قانون موضوعه (از قبیل ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم) یا تفویض اختیار هیئت وزیران تدوین آن به سازمان محول شده به عنوان منبع قانونی سازمان مورد توجه است و در مورد خاص شورایعالی محیط زیست به عنوان منبع قانونی خاص مطرح است و علاوه بر این می توان از ظرفیت درون دستگاهی سازمان در صدور بخش نامه ها و شیوه نامه هایی که به عنوان تعیین کننده روش و نحوه اجرایی قوانین فوق است نیز یاد نمود.

با عنایت به ماده ۵ قانون حفاظت و بهسازی- رئیس سازمان محیط زیست توسط رئیس جمهور انتخاب و سمت دبیر شورای عالی حفاظت محیط زیست را نیز عهده دارد. و در واقع یکی از معاونین رئیس جمهور تلقی می شود.

بنا بر این رئیس سازمان حفاظت محیط زیست یکی از اعضای هیأت وزیران بوده و دارای اختیارات و وظایف پیش گفته اعم از حق تصویب آیین نامه های اجرایی- آیین نامه های مستقل- آیین نامه انضباطی- آیین نامه تفویضی اصل ۸۵ می باشد و همچنین در اجرای قوانین و مقررات محیط زیستی و ترسیم سیاستهای اجرایی درون دستگاهی مبادرت به تصویب بخشنامه های داخلی نیز می نماید..

به اختیارات قانونی فوق می توان توصیه ها و اخطارهای قانونی که سازمان می تواند به استناد بندهای الف و ب ماده ۶ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست به دستگاه های دولتی مجری طرح های عمرانی و صنعتی مشمول قانون صادر می نماید را نیز اضافه نمود.

از قانون حفاظت و بهسازی

ماده ۵ - رئیس سازمان محیط زیست توسط رئیس جمهور انتخاب و سمت دبیر شورای عالی حفاظت محیط زیست را نیز عهده دارد.

ماده ۶ - سازمان علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای سازمان شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده ، دارای وظایف و اختیارات زیر است :

الف - انجام دادن تحقیقات و بررسی های علمی و اقتصادی در زمینه حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و برهم خوردن تعادل محیط زیست از جمله موارد ذیل :

۱ - طرق حفظ تعادل اکولوژیک طبیعت (حفظ مناسبات محیط زیست).

۲ - تغییراتی که تأسیسات و مستحدمات مختلف در وضع فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیک خاک ، آب و هوا ایجاد می نماید و این تغییرات سبب دگرگونی وضع طبیعی می گردند مانند: تغییر و تخریب مسیر رودخانه ها، تخریب جنگل ها و مراتع ، دگرگونی اکولوژی دریاها، بهم خوردن زهکشی طبیعی آنها و دگرگونی و انهدام تالاب ها.

۳ - استفاده از سموم کشاورزی یا مواد مصرفی زیان آور به محیط زیست .

۴ - طرز جلوگیری از بخش و ایجاد صداهای زیان آور به محیط زیست .

۵ - حفظ محیط زیست از نظر ظواهر طبیعت و طرق زیباسازی آن .

ب - پیشنهاد ضوابط به منظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی آب ، هوا، خاک ، بخش فضولات اعم از زباله و مواد زائد کارخانجات و به طور کلی عواملی که مؤثر بر روی محیط می باشند.

بخش سوم: جایگاه امور مجلس سازمان در تعامل با مراجع قانونگذاری:

اجرای وظایف و مأموریت های قانونی مستلزم ایجاد شفافیت در قوانین و مقررات و همچنین رفع برخی از موانع اجرایی و قانونی می باشد که این مهم حسب نیازهای فنی و تخصصی واحدهای تابعه معاونت های تخصصی و یا در زمان اعمال قوانین مربوطه در ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها بروز می یابد. به عبارتی واحدهای تابعه معاونت های تخصصی سازمان یا ادارات کل تابعه استانها جهت اجرای وظایف و مأموریت های قانونی خود دچار چالش های اجرایی می شوند که رفع آنها حسب مورد نیاز مند به ایجاد، اصلاح یا حذف برخی عناصر قانونی می باشد.

لذا اولین جایی که احساس نیاز به تصویب مصوبات قانونی یا اصلاح و الحاق برخی موارد به قوانین و مقررات مورد عمل بوجود می آید واحدهایی هستند که حسب وظایف و مأمورتهای شغلی خود با آن موضوع سروکار دارند به همین دلیل معمولاً پیشنهاد و اعلام نیاز به هر یک از ضروریات فوق در همان واحدها شکل می گیرد لیکن همه موارد یاد شده صرفاً پس از بررسی در دفتر حقوقی و امور مجلس سازمان واجد شکل حقوقی کامل می شود و از هرگونه نقصی اعم از ایرادات قانونی و نواقص انشایی (بکار بردن اصطلاحات و تأسیسات حقوقی) زدوده می شود. و همچنین بر اساس نوع مطالبات و بررسی حوزه اجرای آن به عنوان پیشنهاد مصوبه هیأت وزیران، پیشنهاد مصوبه شورایی، پیش نویس لایحه دولت یا تنظیم و تصویب مصوبات داخلی (مصوبات اجرایی - بخش نامه یا دستور العمل) مطرح می شود.

علاوه بر موارد فوق دفتر حقوقی و امور مجلس مکلف است به عنوان نماینده سازمان در کمیسیونهای تخصصی مجلس یا کمیسیون لوایح دولت حضور یافته و حسب مورد منفرداً یا در معیت نمایندگان فنی و تخصصی به دفاع از مواضع حقوقی سازمان پردازد. البته به جهت لزوم انتقال نگرانیهای محیط زیستی سازمان و ضرورت توضیح و توشیح پیشنهاداتی که مرتبط با سازمان می باشند علاوه بر همراهی با نماینده پارلمانی دولت در صحن مجلس ملاقات و بحث و گفتگو با نمایندگان مجلس شورای اسلامی اجتناب ناپذیر است. بنابراین حسب مورد مدیران ارشد حقوقی و امور مجلی مبادرت به برگزاری جلسات فردی یا کارشناسی با نمایندگان عضو کمیسیون ها یا سایر نمایندگان ذیربط جهت ایضاح مطالبات حقوقی و قانونی سازمان می نمایند.

شایان ذکر است یکی از مواردی که میتواند در اجرای قوانین و مقررات محیط زیستی یاری رسان واحدهای تابعه سازمان باشد. قرائت درست از قوانین و مقررات و تطبیق قوانین مورد عمل سازمان با سایر عناصر قانونی ممالکتی موجب کشف شیوه درست اجرای وظایف و مأموریتهای سازمانی می شود. به عبارتی واحدهای تحت امر سازمان ممکن است در اجرای قانون دچار ابهام شوند و حوزه عمل یا دایره شمول قانون تردید داشته باشند و حتی در برخی موارد در تعامل با سایر قوانین و مقررات نسبت به قابل اجرا بودن قوانین مورد عمل سازمان تشکیک نمایند. برای حل این موضوعات دفتر حقوقی سازمان مستقیماً یا با اخذ نظریه از نهاد های قانونی مربوطه اعم از معاونت حقوقی ریاست جمهوری و اداره مترجمین و حقوقی قوه قضاییه و ... نسبت به رفع مشکل اقدام و نتایج حاصله را طی بخش نامه ای به واحد استعلام کننده ابلاغ می نماید. نظریه های صادره از واحد های حقوقی دستگاه های دولتی در حکم بخش نامه قانونی بوده که برای همان دستگاه ها و در چارچوب قانونی لازم الاجرا می باشند

فهرست منابع قانونی

قانون اساسی مصوب ۱۳۵۸

قانون مدنی مصوب ۱۳۰۷ و اصلاحات بعدی

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳ و اصلاحات بعدی

قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶

قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۱۳۴۶

آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۴

آیین نامه اجرایی قانون شکار و صید مصوب ۱۳۴۶

قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۸